

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
INSTITUTUL DE ȘTIINȚE PENALE ȘI CRIMINOLOGIE APLICATĂ

APROBAT

la ședința Catedrei

_____ 2013

**Șef catedră,
S. Covalschi, dr.**

Instituții comunitare europene

Note de curs

Elaborat:
Covalschi Stanislav,
doctor în științe istorice

Chișinău 2013

TEMA 1. COMUNITĂȚILE EUROPENE ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ

1. **Premisele apariției Comunităților europene**
2. **Inființarea Comunităților europene**
3. **Tratatele Uniunii Europene**
4. **Considerații generale cu privire la Uniunea Europeană**
5. **Delimitări conceptuale**
6. **Principiile care guvernează activitatea instituțiilor comunitare**

Inițial, așa cum este, deja, bine cunoscut, în Vest, construcția europeană a îmbrăcat, forma organizațiilor de cooperare concepută la sfârșitul anilor '40, unele dintre ele datorându-se inițiativelor de inspirație americană.

Drept urmare, în domeniul militar au fost înființate două organizații, și anume:

- *Uniunea Europei Occidentale* (pe baza Tratatului de la Bruxelles, din 17 martie 1948, revizuit prin Acordul de la Paris, din 23 octombrie 1954), care conține oclauză de angajament militar automat în caz de agresiune împotriva unuia dintre membrii organizației (Franța, Regatul Unit, Belgia, Olanda, Luxemburg, Germania, Italia, ulterior, Spania, Portugalia și, în final, Grecia);
- *NATO* (prin Tratatul de la Washington, din 4 aprilie 1949) care, ca organizație, cuprinde, într-o alianță în care s-a reușit o veritabilă integrare militară, mai multe state europene, Statele Unite ale Americii, precum și Canada.

În plan economic a fost înființată, la 16 aprilie 1948, *Organizația europeană de cooperare economică* (O.E.C.E.), în scopul de a permite statelor europene să gestioneze, în comun, ajutorul american în cadrul Planului Marshall. Aceasta a devenit, în anul 1960, *Organizația pentru cooperare economică și dezvoltare* (O.C.E.D.).

Consiliul Europei vine să completeze, în materie politică, organizațiile precedente, reunind, în temeiul Tratatului de la Londra, din 9 mai 1949 (intrat în vigoare la 3 august, același an), statele europene care beneficiau de un regim democratic pluralist și erau atașate idealurilor de protecție a drepturilor omului. Cadru al dialogului politic, Consiliul Europei este, de asemenea, un instrument de armonizare a drepturilor omului la nivel național. Acesta favorizează apărarea unui drept regional european creat pe bază de convenții. Cea mai importantă convenție este, bineînțeles, Convenția europeană a drepturilor omului, semnată la Roma, la 4 noiembrie 1950 și intrată în vigoare la 3 septembrie 1953.

Față de acest ansamblu organizațional, democrațiile populare ale Europei Centrale și de Est, sub dominația evidentă a U.R.S.S.-ului, au constituit un alt bloc, dispărut cu 10 ani în urmă.

Astfel, prin relații politice stranse, de lungă durată, au apărut, în materie economică, ceea ce știm că a fost *Consiliul de ajutor economic reciproc* și, în materie militară, Tratatul de la Varșovia, reunind tot statele Europei Centrale și de Est.

Acestor organizații de cooperare înființate în Vest li se adaugă, la începutul anilor '50, alte organizații de tip nou, restranse, acestea nefiind altele decât Comunitățile europene, care contribuie la realizarea unei noi viziuni de tip federal.

Încă de la constituire, principalul scop al Comunităților europene l-a constituit realizarea între statele membre a unei cooperări mai puternice decât cea care rezulta din cadrul organizațiilor de cooperare, deja existente. Astfel, ele s-au plasat într-o perspectivă mai apropiată aspirațiilor federale care au fost, totuși, exprimate la Congresul de la Haga din mai 1948 lovindu-se, atunci, de concepțiile partizanilor unei cooperări instituționalizate.

COMECOM, ianuarie 1949, organizație pusă în mod real în acțiune în anul 1959.

Incheiat la 14 mai 1955 Comunitatea europeană a cărbunelui și oțelului (C.E.C.A.3 /C.E.C.O.). Comunitatea europeană a cărbunelui și oțelului, prima dintre cele trei Comunități, a apărut având la origine inițiativa Franței.

În construcția comunitară, un rol important îi este atribuit lui Jean Monnet, datorită căruia s-au făcut primele demersuri în scopul realizării unei noi unități europene. Acesta, îndeplinind, la aceea vreme, funcția de șef al Organizației naționale a planificării din Franța, a propus ca producția de cărbune și oțel din Franța și Germania să fie administrată de către un organism supranațional. La 9 mai 1950, Robert Schuman, ministrul Afacerilor Externe al Franței, lansa declarația, inspirată de către Jean Monnet, prin care propunea crearea unei piețe a cărbunelui și oțelului, care să fie condusă potrivit metodelor supranaționale ce implică o ruptură de schemele tradiționale ale relațiilor dintre state. Realizarea acestei piețe nu a fost considerată un demers final, ci un prim pas pe calea dezvoltărilor ulterioare. Potrivit acestei concepții, este vorba de a da naștere solidarităților sectoriale, în general și în domeniul economic, premergător unificării politice, în special.

“*Planul Schuman*”, elaborat de Robert Schuman și conceput pentru a evita o nouă conflagrație mondială prin punerea ramurilor de bază ale industriei de armament sub control internațional, prin intermediul unui tratat inviolabil, a fost acceptat de Germania, Italia, Belgia, Olanda și Luxemburg.

Pentru ca inițiativa franceză, devenită între timp o inițiativă franco-germană, să își păstreze toate șansele de a se transforma în realitate, trebuia ca acțiunea să fie rapidă. De aceea, Franța a convocat, la 20 iunie 1950, la Paris, o conferință interguvernamentală a cărei președinție era asigurată de Jean Monnet. Țările Beneluxului și Italia au răspuns apelului și s-au reunit la masa negocierilor. Cu această ocazie, Jean Monnet preciza spiritul care trebuia să însoțească discuțiile: “Noi suntem aici 3 în franceză. La Communauté européenne du charbon et de l’acier. Pentru a realiza o operă comună, nu pentru a negocia avantaje, ci pentru a căuta avantajele noastre în avantajul comun”.

Negocierile care au urmat au permis să se contureze edificiul internațional avut în vedere. Având în vedere faptul că punctul central al propunerii l-au constituit independența și atribuțiile Înaltei Autorități, aceste aspecte nu au mai repuse în discuție. La cererea Olandei, a fost constituit un Consiliu de Miniștri, care trebuia să dea, în anumite cazuri, avizul său conform. Adunarea parlamentară și Curtea de Justiție au completat dispozitivul care stă, de altfel, la baza sistemului instituțional al actualelor Comunități.

Reprezentanții statelor care au participat la negocieri nu au pierdut nici un moment din vedere faptul că ei aveau mandatul politic de a construi o organizație total nouă din punctul de vedere al obiectivelor sale și al metodelor.

Negocierile s-au încheiat prin semnarea și ratificarea de către Franța, Germania, Italia, Belgia, Olanda și Luxemburg, la 18 aprilie 1951, a Tratatului instituind Comunitatea europeană a cărbunelui și oțelului. La 10 august 1952 Tratatul instituind C.E.C.A. intră în vigoare; la aceeași

dată, Inalta Autoritate, prezidată de Jean Monnet, se instala la Luxemburg, incepandu-și activitatea, **Jean Monnet** fiind, de altfel, și primul președinte al Executivului comunitar.

Incheiat pentru o perioadă de 50 de ani, Tratatul instituind C.E.C.A. a expirat la data de 23 iulie 2002. Potrivit art. 1, par. 1 din Protocolul asupra consecințelor financiare ale expirării Tratatului instituind C.E.C.A. și a Fondului de cercetare pentru cărbune și oțel, anexat Tratatului de constituire a Comunității europene⁵, „toate bunurile și obligațiile C.E.C.A., așa cum se găsesc ele la data de 23 iulie 2002, sunt transferate Comunității europene, incepand cu data de 24 iulie 2002”.

Comunitatea europeană a energiei atomice (C.E.E.A./EURATOM) și Comunitatea economică europeană (C.E.E.), Jean Monnet, Memoires, ed. Fayard, Paris, 1976, p. 378.

Adoptat la Nisa, in anul 2000 și care intră in vigoare la data de 24 iulie 2002 – art. 4 din Protocol.

Situației militare din acea vreme, in special, războiul din Coreea, a determinat reinarmarea Germaniei, ceea ce a condus, destul de repede, la formularea unor noi propuneri franceze.

Astfel, „*Planul Pleven*”, prezentat in octombrie 1950, propunea să se recurgă, cu anumite adaptări, la metoda supranațională de apărare. *Comunitatea europeană de apărare* (C.E.A.) trebuia să se concretizeze in construirea unei armate europene integrate, ceea ce implica crearea, pe termen scurt, a unei *Comunități politice*. Un Tratat in acest sens a fost semnat la 27 mai 1952. Proiectul C.E.A. a fost repede abandonat, ca urmare a refuzului Adunării Naționale Franceze de a deschide dezbaterile asupra autorizației de ratificare. Totodată, acest eșec a condus și la abandonarea ideii realizării unei Comunități politice. Reinarmarea Germaniei intervine pe baza acordurilor de la Paris, incheiate la 23 octombrie 1954, care prevedeau, intre altele, și aderarea Germaniei la N.A.T.O. și la U.E.O.

Depășirea crizei s-a realizat la Conferința europeană de la Messina (1 – 2 iunie 1955), unde a fost pusă in discuție relansarea europeană. Negocierea a fost angajată pe baza „*Raportului Spaak*”⁸, din 21 aprilie 1956. Raportul avea drept temă principal crearea a două uniuni: pe de o parte, o uniune economică generală și, pe de altă parte, o uniune in domeniul utilizării pașnice a energiei atomice.

Principalul aspect asupra căruia s-au purtat negocierile se regăsește in propunerea de inființare a două noi Comunități: Comunitatea europeană a energiei atomice (C.E.E.A./EURATOM), ce urmărea o solidaritate sectorială și Comunitatea economică europeană (C.E.E.), ce viza crearea unei piețe comune generalizate.

Tratatele instituind C.E.E.A. și C.E.E. au fost semnate la 25 martie 1957. În aceeași zi, a fost semnată și Convenția cu privire la instituțiile comune (Adunarea parlamentară comună și Curtea de justiție). Tratatele intră in vigoare la 1 ianuarie 1958. Noile Comunități s-au inspirat din concepțiile instituționale puse in practică, deja, de C.E.C.A.. Ele se inscriau pe calea unei “uniuni din ce in ce mai stranse intre popoarele europene”, evocată in preambulul Tratatului C.E.E., confirmand apropierea funcționalistă originală. Cu toate acestea, Tratatele traduc un anumit recul al supranaționalității, legat de un progres al intereselor, pe urmele lăsate de criza C.E.A. și caracterul general al C.E.E.

Astfel, cele trei Comunități europene: Comunitatea europeană a cărbunelui și oțelului (C.E.C.A.), in 1951, Comunitatea europeană a energiei atomice (C.E.E.A./EURATOM) și Comunitatea economică europeană (C.E.E.) – in 1957, au apărut pe fondul căutărilor generate de necesitatea găsirii unor noi soluții pentru dezvoltarea economică, dar și pentru interese de natură politică, in subsidiar urmărite.

Deși o perioadă au existat, în paralel, trei sisteme instituționale internaționale, încă de la intrarea în vigoare a Tratatelor de la Roma (1958) s-a avut în vedere reunirea instituțiilor celor trei Comunități în instituții unice, ducând, însă, la îndeplinire atribuții/competențe stabilite prin cele trei Tratamente institutive. Acest lucru s-a finalizat în anul 1965, prin „Tratatul de la Bruxelles instituind o Comisie unică și un Consiliu unic”.

În concluzie, putem spune că aceste Comunități europene au apărut prin încheierea unor tratate internaționale, care au dat naștere la mecanisme instituționale fără precedent în dreptul internațional public.

Tratatul de la Maastricht asupra Uniunii Europene Relansarea procesului privind construcția comunitară reprezintă un moment important pentru evoluția ulterioară a acesteia, prin adoptarea mai multor texte care, după ce au îmbrăcat o formă juridică și au fuzionat cu dispozițiile privind Uniunea politică și Uniunea economică și monetară, s-au concretizat într-un Tratat, și anume.

Tratatul privind Uniunea Europeană, semnat la 7 februarie 1992, la Maastricht¹⁰ și intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993.

Titlul I al Tratatului conține “dispoziții comune” celor 3 piloni ai Uniunii: pilonul comunitar; **politica externă și de securitate comună; cooperarea în domeniul justiției și al afacerilor interne.** Tratatul prezintă Uniunea ca fiind “o nouă etapă în procesul care creează o uniune din ce în ce mai stransă între popoarele Europei, în care deciziile sunt luate cel mai aproape posibil de cetățeni”. Uniunea “este fondată pe Comunitățile europene, completate cu politicile și formele de cooperare instaurate de prezentul Tratat. Ea **are ca misiune pe aceea de a organiza, într-un mod cât mai coerent și solidar, relațiile între statele membre și între popoarele lor**”.

Titlurile II, III și IV au modificat Tratamentele instituind Comunitatea europeană, Comunitatea europeană a cărbunelui și oțelului și Comunitatea europeană a energiei atomice.

Însă, modificările cele mai importante prevăzute de Tratatul de la Maastricht au vizat Tratatul instituind Comunitatea europeană (C.E.), Comunitate ale cărei obiective sunt redefinite în funcție de modificările aduse competențelor comunitare și în care au fost introduse un anumit număr de schimbări instituționale. Celelalte 2 Tratamente institutive (C.E.C.A. și EURATOM) nu au fost modificate decât în măsura necesară punerii dispozițiilor lor instituționale în acord cu schimbările aduse Tratatului C.E.

Titlul V, consacrat “politicilor externe și de securitate comună”, a înlocuit dispozițiile Actului unic european¹³ privind cooperarea politică europeană. Noile dispoziții urmăresc deschiderea unei căi privind elaborarea unei veritabile politici a Uniunii Europene, prin intermediul pozițiilor și acțiunilor comune care se dezvoltă, cu anumite rezerve la apărare.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht (1993), Comunitatea economică europeană își schimbă denumirea în Comunitatea europeană.

Potrivit art. G, alin. A, par. 1, din Tratatul asupra Uniunii Europene, „Sintagma Comunitate economică europeană este înlocuită cu sintagma Comunitate europeană”.

Semnat în anul 1986, intrat în vigoare un an mai târziu (1987).

Titlul VI, cu privire la “cooperarea în domeniul justiției și al afacerilor interne”, își propune sistematizarea cooperării realizate până atunci într-o manieră informațională sau pe bază de convenții extra ori paracomunitare încheiate de către toate statele membre sau numai de unele dintre acestea¹⁴.

E. Titlul VII, intitulat “Dispoziții finale”, prevede: limitele competenței Curții de justiție; raportul dintre Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul institutiv al Comunităților europene; revizuirea Tratatelor; aderarea la Uniune; abrogarea dispozițiilor Tratatului de fuziune a executivelor (1965) și ale Actului unic european; durata Tratatului; ratificarea Tratatului, depozitarea și limitele de redactare a Tratatului.

În sinteză, prevederile Tratatului de la Maastricht pot fi structurate astfel:

- a. Modificări și completări ale celor 3 Tratamente existente, instituind C.E.C.A.,
- b. C.E.E. și EURATOM. Tratatul C.E.E. se va numi, de acum înainte, Tratatul C.E., iar Comunitatea economică europeană – Comunitatea europeană;
- c. Dispoziții privind cooperarea în domeniile justiției și afacerilor interne, în special, între autoritățile polițienești și cele judiciare. Aceste dispoziții fac parte din Tratatul general privind Uniunea Europeană, dar ele nu sunt integrate celor 3 Tratamente cu privire la C.E.C.A., C.E.E. și EURATOM. Raționamentul constă în aceea că mai multe state membre nu sunt, încă, pregătite să transfere Comunităților întreaga competență în aceste domenii;
- d. Dispoziții privind politica externă și de securitate comună. Aceasta constituie un capitol separat, în afara conținutului celor 3 Tratamente anterioare;
- e. Dispoziții privind politica socială.

De asemenea, Tratatul asupra Uniunii Europene mai prevede:

- **o cetățenie unională**. Toți cetățenii statelor membre sunt cetățeni ai Uniunii.

De exemplu: Convenția europeană pentru reprimarea terorismului și Acordul de la Dublin, din 1979; Acordul Schengen, din 14 iunie 1985 și Convenția de aplicare, din 19 iunie 1990, privind libera circulație a persoanelor;

Convenția de la Dublin, din 14 iunie 1990, privind determinarea statului responsabil de examinarea cererilor de azil; Convenția de la Bruxelles, din 27 septembrie 1968, privind competența, recunoașterea și executarea deciziilor judiciare în materie civilă și comercială.

- să se deplaseze și să-și stabilească domiciliul în mod liber pe teritoriul statelor membre;
- să voteze și să candideze la alegerile municipale și europene care se desfășoară în statul în care își are domiciliul;
- de a fi protejat de autoritățile diplomatice sau consulare ale oricărui stat-membru;
- de a se adresa Parlamentului și funcționarului însărcinat cu sondarea opiniei publice (mediatorul).

Uniunea economică și monetară (U.E.M.)

- Uniunea economică, în sensul potrivit căruia direcțiile politicii economice ale statelor membre și ale Comunităților vor fi adoptate de către Consiliul de miniștri, care, în același timp, va supraveghea evoluția economiei în fiecare stat membru și în Comunități;
- Uniunea monetară – de la începutul fazei finale a U.E.M., Comunitățile vor avea o singură politică monetară.

Uniunea politică, care cuprinde, în principal, următoarele aspecte:

- o politică externă și de securitate comună, care va conține formularea, pe termen lung, a unei politici de apărare, procesul Conferinței asupra Securității și

Cooperării în Europa (C.S.C.E.), precum și aspectele de natură economică pe care le ridică securitatea;

- creșterea rolului Parlamentului european;
- sporirea competențelor Comunităților;
- o politică comună în domeniul justiției și al afacerilor interne.

Tratatului privind Uniunea Europeană i s-au adăugat 17 Protocoale (din care 16 au fost anexate Tratatului C.E.) și 33 de Declarații.

Tratatul de la Amsterdam, privind Uniunea Europeană

Data 1 mai 1999 reprezintă, pentru Uniunea Europeană o importanță deosebită, materializată în intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam, prin care este modificat Tratatul asupra Uniunii Europene.

Prin Tratatul de la Amsterdam, Uniunea Europeană cunoaște, într-o anumită măsură, unele transformări. Astfel, îi sunt încredințate sarcini noi, rolul cetățeanului este accentuat, iar caracterul democratic al instituțiilor este întărit. Deși construcția comunitară s-a dezvoltat, în sens istoric, urmărind, cu precădere, obiective economice, accentul se pune, în continuare, pe responsabilitățile politice ale Uniunii, atât în interior, cât și în exterior.

Deși Tratatul de la Amsterdam urmează altor 2 mari modificări privind competențele și instituțiile Uniunii, din 1986 (Actul unic european) și 1992 (Tratatul de la Maastricht, necesitatea adoptării acestuia rezultă din faptul că trebuiau, încă, date răspunsuri numeroaselor probleme care au rămas deschise. Acestea priveau, în deosebi, rolul și drepturile cetățenilor europeni, eficacitatea și caracterul democratic al instituțiilor europene, ca și responsabilitățile internaționale ale Uniunii:

A. Cu toate că Tratatul de la Maastricht institua, în special, o cetățenie europeană, adică un cadru al unor drepturi și obligații suplimentare pentru cetățenii statelor membre, el nu oferea acestui cadru un conținut real;

B. Continuând opera Actului unic european, Tratatul de la Maastricht, ameliorea funcționarea instituțiilor comunitare și consolida puterile de co-decizie legislativă și de control ale Parlamentului european. Cu toate acestea, lucrările din cadrul instituțiilor nu au fost simplificate. Aceasta pentru că, de atunci, instituțiile au fost nevoite să răspundă unei duble cerințe: una decurgând din gestionarea **unei monede unice, Euro**, și cooperarea în materia politicii economice; alta din perspectiva lărgirii Uniunii.

C. Ca urmare a faptului că divizarea în cele două blocuri este de domeniul trecutului, prezența Europei pe eșichierul internațional, care evoluează destul de rapid, trebuie să se reorganizeze. Tratatul de la Maastricht a definit structurile și procedurile din acest punct de vedere, lăsând, totuși, deschisă posibilitatea noilor reforme, atât în domeniul politicii externe, cât și în cel al apărării.

Tratatul de la Amsterdam se prezintă ca o revizuire a Tratatelor institutive, deși acestea au fost modificate prin Tratatul de la Maastricht. Acesta cuprinde 3 părți, și anume: modificări ale Tratatului U.E.; simplificarea Tratatelor; dispoziții generale și finale. Acestea li se adaugă: Actul final, 13 Protocoale și 58 de Declarații comune. Tratatul vizează realizarea unui spațiu de libertate, securitate și justiție, prin comunitarizarea unei părți din cel de al 3-lea pilon (noul Titlu IV din cadrul Tratatului C.E., "Vize, azil, emigrare și alte politici cu privire la libera circulație a persoanelor"), integrarea acquis-ului Schengen în Titlul IV al Tratatului C.E. și cel de al 3-lea pilon, redus la cooperarea poliției și a organelor judiciare în materie penală¹⁷.

Prin dispozițiile sale, Tratatul pune bazele cooperării consolidate ce poate fi realizată între anumite state membre dornice să evolueze mai rapid decât celelalte pe calea integrării.

Cu toate contribuțiile aduse, Tratatul de la Amsterdam, însă, nu aduce modificări considerabile competențelor Comunităților europene, sub rezerva catorva dispoziții¹⁸.

Deși contribuțiile în materie instituțională sunt multiple, componența Comisiei și ponderea voturilor în Consiliu nu au fost prevăzute. Tratatul procedează la o extindere și la o simplificare a co-deciziei, majoritatea calificată fiind introdusă în noi domenii. Competențele Curții de Justiție sunt extinse la noi materii, tocmai datorită comunitarizării unei părți a celui de al 3-lea pilon și a jurisdicționalizării acestui pilon.

Uniunea Europeană este forma cea mai actuală a construcției comunitare, care a început în anul 1952. Tratatul de la Maastricht (1993) este temeiul juridic al trecerii la entitatea numită „Uniunea Europeană”.

Potrivit prevederilor Tratatului de la Maastricht, U.E. este formată din 3 “piloni”: Comunitățile europene, politica externă și de securitate comună (P.E.S.C.) și cooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne (J.A.I.).

Cei trei piloni ai Uniunii Europene

A. Primul pilon: Comunitățile europene

Primul pilon al Uniunii Europene este format din cele 3 Comunități europene: C.E.E., C.E.E.A. și C.E.C.A. Odată cu apariția Uniunii Europene, Comunitatea economică europeană devine Comunitatea europeană, iar Tratatul C.E.E. devine Tratatul C.E. Această modificare se datorează evoluției calitative a Comunității economice europene, care, în timp, a trecut de la o Comunitate pur economică la o uniune politică. Această nouă denumire nu a generat nici o consecință asupra

existenței celor 3 Comunități europene, deoarece ea nu implică o unificare formală a celor trei organizații.

Instituirea Uniunii Europene determină dobândirea unor denumiri noi de către instituțiile comunitare. Astfel, începând cu anul 1993, Consiliul Comunităților europene se numește Consiliul Uniunii Europene, iar Comisia Comunităților europene devine Comisia europeană. De asemenea, Curtea de conturi devine, din ianuarie 1994, Curtea europeană de conturi, transformându-se dintr-un organ având caracter tehnic în instituție comunitară.

Acest prim pilon al U.E. constituie forma cea mai dezvoltată a comunitarismului. În cadrul Comunității europene, instituțiile pot să adopte, în domeniile care le sunt repartizate, acte ce sunt direct aplicabile în statele membre și care au prioritate în fața dreptului intern.

În spațiul C.E. se găsește Piața internă cu cele 4 libertăți fundamentale: libertatea de circulație a mărfurilor, libertatea de circulație a persoanelor, libertatea de prestare de servicii și libertatea de circulație a capitalurilor și a plăților. Alături de aceste libertăți, în Piața internă, se regăsesc regulile concurențiale. Printre politicile care relevă responsabilitatea comunitară întâlnim: afacerile economice și monetare; agricultura; politica vizelor, azilului și emigrării; transporturile; fiscalitatea; ocuparea forței de muncă; comerțul; politica socială; educația și tineretul; cultura; politica consumatorului și sănătatea; rețele transeuropene; industria; coeziunea economică și socială; cercetarea și tehnologia; mediul inconjurător și ajutorul pentru dezvoltare.

B. Al doilea pilon: politica externă și de securitate comună (P.E.S.C.)

Înainte de intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht, politica între statele membre ale Comunităților europene se desfășura în cadrul “cooperării politice europene” (C.P.E.), lansată în anul 1970 și extinsă prin Actul unic european, în anul 1986. Cooperarea politică europeană

consta in consultările periodice dintre miniștrii afacerilor externe și in contactele permanente dintre administrațiile lor. Aceștia au convenit să se informeze reciproc cu privire la orice problemă importantă de politică externă, să ajungă la un punct de vedere comun și, in măsura in care este posibil, să adopte o poziție comună. Orice decizie trebuia să fie luată cu unanimitate. Problemele ce priveau securitatea se limitau la aspectele politice și economice.

Realizarea, in mod progresiv, a unei politici externe și de securitate comună a fost prevăzută de către șefii de stat și de guvern prin Tratatul asupra Uniunii Europene. Noua politică a Uniunii Europene trebuie să fie bazată, potrivit dispozițiilor

Tratatelor, in principal, pe următoarele obiective:

- a. apărarea valorilor comune, a intereselor fundamentale și a independenței
- b. Uniunii;
- c. consolidarea securității și a statelor membre;
- d. menținerea păcii in lume și consolidarea securității internaționale, conform
- e. principiilor Cartei Națiunilor Unite, precum și principiilor și obiectivelor Actului final
- f. de la Helsinki (1975) și Cartei de la Paris (1990), care a fost consolidată in anul 1994,
- g. prin inființarea Organizației pentru Securitate și Cooperare in Europa¹⁹;
- h. promovarea cooperării internaționale;
- i. promovarea democrației și a statului de drept, apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Politica externă și, adesea, cea de securitate se numără printre domeniile in care statele membre colaborează pentru a-și apăra suveranitatea. Cu toate acestea, este foarte dificil să se definească interesele comune in materie, pentru că, in cadrul U.E., numai Franța și Marea Britanie dețin arme atomice. O altă problemă o constituie faptul că nu toate statele membre fac parte din N.A.T.O. (Irlanda, Austria, Finlanda, Suedia) și din U.E.O. (Danemarca, Grecia și Irlanda).

In prezent, deciziile cu privire la politica externă și de securitate comună continuă să fie luate in cadrul cooperării dintre state. Totuși, un dispozitiv de acțiune autonomă a fost, intre timp, pus in aplicare, fiind prevăzut in Tratatul de la Amsterdam și dotat cu un cadru juridic solid, datorită cooperării intre state. Astfel, *deciziile deprincipiu* sunt luate, *pozițiile comune* sunt formulate, *acțiunile și măsurile comune* sunt incheiate și *deciziile-cadru* sunt luate in cadrul celui de al 2-lea și al 3-lea pilon. Dintre aceste instrumente, cel care se apropie cel mai mult de directiva comunitară este decizia-cadru. Cu toate acestea, ea nu poate fi direct aplicabilă in statele membre.

C. Al treilea pilon: cooperarea poliției și cea judiciară

Cooperarea poliției și cea judiciară vizează realizarea unei acțiuni comune in materia prevenirii și a luptei impotriva criminalității, a rasismului și a xenofobiei și oferă tuturor cetățenilor un spațiu de libertate, securitate și justiție.

O serie importantă de măsuri au fost, deja, adoptate cu privire la lupta impotriva spălării banilor. Mai mult, **a fost deschis un Oficiu european de poliție, Europol, care și-a inceput activitatea încă din anul 1998.**

Cooperarea in domeniul judiciar a fost realizată, in primul rand, cu scopul de a ușura și accelera cooperarea in materia procedurii judiciare și a executării deciziilor, simplificand procedura extrădării intre statele membre, punand in aplicare reguli minime cu privire la

elementele constitutive ale infracțiunilor și la sancțiunile aplicabile criminalității organizate, terorismului și traficului de droguri.

În acest domeniu, ca și în cel al politicii externe și de securitate comună, cooperarea se bazează pe colaborarea între statele membre care nu intră în cadrul procedurilor de decizie comunitară.

Personalitatea juridică a Uniunii Europene nu a fost recunoscută în mod expres prin Tratatul asupra Uniunii Europene (T.U.E.). Însă, absența unei asemenea prevederi nu conduce, în mod implicit, la excluderea ideii potrivit căreia U.E. are personalitate juridică.

Din dispozițiile T.U.E. rezultă clar că Uniunea Europeană nu se substituie Comunităților europene, contrar proiectului prezentat de Comisie la 21 mai 1991, în timpul negocierilor. Astfel, articolul 1 T.U.E. (fostul art. A), afirmând că “Uniunea este fondată pe Comunitățile europene completate cu politicile și formele de cooperare stabilite prin prezentul Tratat”, postulează, dimpotrivă, menținerea Comunităților, ale căror Tratatate institutive sunt modificate prin Tratatul de la Maastricht. Personalitatea juridică a Comunităților este, în consecință, menținută, ca și competențele lor internaționale, devenind, în fapt, o expresie a competențelor comunitare ale Uniunii Europene.

În prezent, ordinea juridică a Uniunii Europene este, încă, departe de a o egala pe cea a Comunităților europene. Astfel, principiile autonomiei, aplicabilitatea directă și preeminența dreptului comunitar, caracteristici indispensabile ordinii juridice a C.E., nu se aplică celorlalți doi piloni ai U.E. Aceștia din urmă se bazează mai mult pe programe și declarații de intenție, care se realizează în cadrul cooperării.

A fost dezbătută cu prilejul sesiunii Parlamentului european din 25 – 26 aprilie 2002. interguvernamentale și nu constituie decât o primă etapă către o Uniune “instituționalizată”.

Deși Uniunea Europeană folosește instituțiile și organele Comunităților europene pentru a-și îndeplini sarcinile, acest aspect nu influențează prea mult situația existentă, dacă avem în vedere faptul că “instituțiile Uniunii” trebuie să acționeze conform dispozițiilor Tratatului U.E., adică numai în cadrul cooperării între statele membre la titlul celui de al 2-lea și al 3-lea pilon. Tratatul U.E. nu reprezintă, încă, o “Constituție” care să reglementeze ansamblul sistemului politic din această Uniune.

Instituțiile comunitare

Structura acțională cea mai importantă a Uniunii Europene o reprezintă instituțiile comunitare. Acestea sunt în număr de șase, după cum urmează:

- **Consiliul Uniunii Europene (Consiliul de miniștri),**
- **Comisia europeană,**
- **Parlamentul european,**
- **Curtea de justiție**
- **Curtea de conturi.** Aceștia li se adaugă, începând cu anul 1988,
- **Tribunalul de primă instanță,** ca instituție asociată Curții de justiție.

Instituțiile comunitare, având rol esențial în cadrul construcției comunitare, prezintă următoarele caracteristici:

- A. Fiecare instituție ocupă un loc distinct în structura organizatorică a Comunităților, răspunzând unor necesități fundamentale, și anume:
  - a. Consiliul Uniunii Europene reprezintă interesele statelor membre;
  - b. Comisia europeană apără interesul Comunităților, în ansamblul lor;

- c. Parlamentul european reprezintă interesele popoarelor statelor membre;
  - d. Curtea de justiție și T.P.I. asigură respectarea regulilor de drept comunitar;
  - e. Curtea de conturi, deși nu are importanța primelor 4, asigură legalitatea folosirii resurselor financiare, și, prin urmare, controlul în domeniu.
- B. Fiecare instituție reprezintă un principiu determinat, are un fundament politic și sociologic distinct și exprimă, fiecare, o legitimare proprie.
- C. Funcțiile instituțiilor comunitare nu se suprapun schemei statice moștenite de la Montesquieu. În cadrul Comunităților, similar puterii legislative de la nivel național, este Consiliul, puterea bugetară este împărțită, Parlamentul european putând contesta Comisia, iar Comisia este instituție cu atribuții executive; Consiliul cumulează funcțiile legislativă, executivă, guvernamentală.²²
- D. Instituțiile comunitare participă direct la luarea deciziei comunitare.
- E. Instituțiile Comunităților europene nu au personalitate juridică. Personalitate juridică au numai Comunitățile, instituțiile acționând în numele Comunităților și pentru acestea.
- F. Instituțiile fundamentale sunt comune pentru toate cele 3 Comunități, acestea exercitându-și atribuțiile/competențele pe baza celor 3 Tratatate, la care se adaugă cele exercitate în cadrul cooperării interguvernamentale din cadrul Uniunii Europene.

Organele comunitare

Complexitatea materiilor care intră în competența instituțiilor comunitare, au determinat ca în activitatea pe care acestea o desfășoară să fie ajutate de diferite organe comunitare.

Unele dintre aceste organe sunt înființate prin Tratatate, iar altele sunt înființate fie de către instituțiile Comunităților europene, fie nu sunt înscrise în nici un tratat sau alt document, formând așa-numita categorie a organelor paracomunitare.

Principala caracteristică a organelor comunitare este aceea că, spre deosebire de instituțiile Comunităților, acestea nu participă direct la luarea deciziei comunitare, ci ele numai pregătesc luarea deciziei, având un caracter tehnic, auxiliar.

Activitatea instituțiilor comunitare este guvernată de următoarele trei principii:

1. Principiul autonomiei de voință;
2. Principiul atribuirii de competențe;
3. Principiul echilibrului instituțional.

1. **Principiului autonomiei de voință** conferă instituțiilor comunitare posibilitatea de a-și elabora regulamente proprii de organizare și funcționare. Totodată, acestea își pot numi proprii funcționari comunitari.

Deși instituțiile comunitare au autonomie, ele nu au personalitate juridică, deoarece acestea nu acționează în nume propriu, ci în numele Comunităților europene, pe care le reprezintă în raporturile la care participă. Pe cale de consecință, personalitatea juridică este atribuită Comunităților europene, ca entități de drept internațional. Reprezentarea Comunităților de către instituții se face în temeiul mandatului dat de către statele membre prin intermediul Tratatelor institutive și al celor modificatoare (articolele consacrate atribuțiilor/competențelor).

2. În baza **principiului atribuirii de competențe**, instituțiile comunitare duc la îndeplinire numai acele atribuții care le sunt stabilite în mod expres. La acest nivel nu este permisă îndeplinirea atribuțiilor implicite, deduse.

Rățiunea acestui principiu își are originea tocmai în chestiunile care țin de rigoarea manifestată în planul acțiunii, dar și al răspunderii instituțiilor pentru îndeplinirea sau neîndeplinirea atribuțiilor/competențelor.

3. **Principiul echilibrului instituțional** reunește două componente esențiale, și anume:

- A. separarea puterilor, respectiv a competențelor instituțiilor comunitare;
- B. colaborarea, cooperarea între instituțiile Comunităților europene.

Separarea puterilor/competențelor instituțiilor comunitare presupune imposibilitatea delegării, a transferului ori a acceptării de competențe, atribuții de la o instituție la alta. Această separare presupune obligația fiecărei instituții de a nu bloca îndeplinirea atribuțiilor de către celelalte instituții comunitare. Pe cale de consecință, nici o instituție comunitară nu trebuie blocată în a-și îndeplini propriile atribuții. În acest sens, își găsește reflectarea principiul reciprocității conduitei avantajoase.

Cu toate acestea, principiul nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune colaborarea între instituțiile comunitare pentru îndeplinirea obiectivelor propuse. De exemplu, colaborarea instituțiilor comunitare în materie normativă; în mod concret se poate observa că adoptarea bugetului comunitar este o reflectare fidelă a cooperării instituțiilor comunitare.

Autoevaluare:

1. Care sunt premisele apariției Comunității Europene?
2. Explicați importanța Planului Marshall pentru economii europiană postbelică.
3. Explicați sensul planului Schuman.
4. Scopul Planului Pleven pentru U.E.
5. Care este importanța Tratatului de la Maastricht ?

Note

TEMA 2. INSTITUȚIILE COMUNITĂȚII EUROPENE (CONSILIILE)

1. Consiliul european
2. Consiliul Uniunii Europene
3. Comisia Europeană

Inițiat pentru a asigura o mai bună cooperare politică la nivel înalt, între statele membre ale Comunităților europene, Consiliul european este o structură suprainstituțională.

Apariția instituției

Acesta a apărut pe cale neconvențională, ca urmare a întâlnirilor la nivel înalt ale șefilor de stat și de guvern. Existența sa a fost reglementată, ulterior, prin Actul unic european (art. 2) și, mai târziu, prin Tratatul de la Maastricht (lit. D).

În evoluția sa, Consiliul european cunoaște următoarele etape:

A. Prima etapă: întâlnirile în cadrul conferințelor (1961 – 1974)

În perioada cuprinsă între anii 1961 – 1974, șefii de state și de guverne ai țărilor membre ale Comunităților europene au organizat o serie de întâlniri periodice, în cadrul diferitelor conferințe la nivel înalt. Întâlnirile care au avut loc în această perioadă pot fi caracterizate:

- a. au avut un caracter neregulat, în sensul că ele aveau loc numai atunci când era nevoie, de aici decurgând și suplețea acestora;
- b. caracterul politic al acestor întâlniri era mai mult sau mai puțin evident. De exemplu, întâlnirea de la Haga, din anul 1969, organizată la inițiativa președintelui Georges Pompidou, a dat un nou impuls construcției comunitare, relansând-o pe baza, deja, cunoscutului triptic: „extindere, aprofundare și dezvoltare”.

B. A doua etapă: Consiliul european (1974 – 1987)

În anul 1974, odată cu summit-ul de la Paris, din decembrie, sistemul întâlnirilor în cadrul conferințelor a luat sfârșit. Sistemul propus la această reuniune oferea o serie de avantaje în raport cu cel anterior, dintre care rețin atenția următoarele:

- a. reuniunile periodice ale șefilor de state și de guverne vor avea loc de cel puțin trei ori pe an și ori de câte ori va fi necesar;
- b. se instituie denumirea de “Consiliul european”;
- c. președintele Comisiei, cât și membrii acestei instituții, au posibilitatea să participe la întruniri;
- d. este stabilit rolul instituției; astfel, ea poate să se reunească în Consiliul.

Comunității pentru domeniile comunitare, dar sunt avute în vedere și discuțiile cu privire la cooperarea politică.

Cu titlu de exemplu, se pot cita deciziile de principiu, care vizează:

- compromisul cu privire la contribuția britanică la bugetul Comunităților;
- alegerea deputaților europeni prin sufragiu universal direct;
- crearea Sistemului monetar european;
- relansarea proiectului de Uniune Europeană, care va conduce la Actul unic european;
- aderarea Greciei, a Spaniei și a Portugaliei la Comunități;
- cooperarea politică externă împotriva apartheidului, de exemplu.

În acest stadiu al instituționalizării Consiliului european se pot face două remarci, și anume:

1. in primul rand, crearea Consiliului european demonstrează că, in ceea ce privește construcția comunitară, aceasta era destul de avansată pentru a justifica necesitatea reuniunilor periodice ale celor mai inalte autorități politice statele;
2. in al doilea rand, permițand luarea in discuție a problemelor comunitare și a cooperării politice, se deschide calea unității instituționale organizate prin Tratatul asupra Uniunii Europene, ceea ce presupune un cadru unic, atat pentru acțiunile comunitare, cat și pentru cooperarea in materia politicii externe.

C. 111 etapă – Oficializarea Consiliului european prin Actul unic european

Prima mare revizuire a Tratatelor institutive a fost realizată prin Actul unic european, din anul 1987. Prin modificările propuse s-au avut in vedere, in primul rand, dreptul comunitar, și, in al doilea rand, competențele comunitare.

Consiliul european:

- a. va beneficia de un suport juridic convențional;
  - b. va fi compus din șefii de stat și/sau de guvern ai statelor membre ale Comunităților europene, asistați de miniștrii afacerilor externe, precum și depreședintele Comisiei;
  - c. se va reuni de două ori pe an.
2. Componentă, organizare, funcționare și atribuții
- Consiliul european reunește șefii de stat sau de guvern ai statelor membre ale Uniunii Europene și pe președintele Comisiei europene.
  - Potrivit dispozițiilor Tratatului de la Maastricht, Consiliul se reunește de douăori pe an, la finele fiecărui semestru.
  - In caz de urgență poate fi convocată și o a treia intalnire.
  - Tratatetele comunitare nu reglementează condițiile de funcționare a acestei instituții.

Atribuțiile:

- A. orientează construcția comunitară, prin stabilirea liniilor directoare ale politicii comunitare;
- B. impulsionează politicile comunitare generale;
- C. coordonează politicile comunitare;
- D. definește noile sectoare de activitate comunitară.

Activitatea Consiliului european se concretizează in adoptarea următoarelor documente:

- a. decizii, pentru problemele cele mai importante;
- b. decizii de procedură, cu ajutorul cărora se realizează declinarea de competență in favoarea Consiliului Uniunii Europene sau a altor instituții comunitare;
- c. orientări și directive;
- d. declarații.

Consiliul Uniunii Europene

1. Delimitări conceptuale

A. Consiliul de Miniștri, instituția a Comunităților europene, a apărut pe cale convențională, prin Tratatetele institutive, avand, la inceput, denumiri diferite: Consiliul Special al Miniștrilor (Tratatul instituind C.E.C.A.) și Consiliu (Tratatetele de la Roma, instituind C.E.E. și EURATOM).

După unificarea instituțiilor, prin Tratatul de la Bruxelles (1965)

B. Consiliul european a fost înființat în anul 1974, prin voința șefilor de stat și de guvern.

Criteriile de distincție între cele 2 instituții comunitare sunt următoarele:

a. *Criteriul apariției:*

- Consiliul european a apărut pe cale neconvențională, ca urmare a întâlnirilor la varf ale șefilor de stat și guvern, ulterior existența acestuia fiind reglementată, după cum s-a văzut, prin Tratatul de la Maastricht;
- Consiliul Uniunii Europene a apărut pe cale convențională, fiind înființat prin Tratatul instituind Comunitățile europene.

b. *Criteriul componenței celor 2 instituții.* Consiliul european are în componența sa șefii de stat și de guvern din statele membre ale Comunităților europene, în timp ce

Consiliul Uniunii Europene are în componența sa, pe de o parte, miniștrii afacerilor externe – fiind numiți Consiliul general - și, pe de altă parte, poate avea în componența sa, pe lângă miniștrii afacerilor externe, și miniștrii de resort (ai agriculturii, finanțelor).

c. *Criteriul atribuțiilor indeplinite.* Consiliul european este o instituție care îndeplinește, cu precădere, atribuții de natură politică, în vreme ce Consiliul Uniunii Europene este veritabilul suprem legislativ al Comunităților europene, îndeplinind, în consecință, atribuții de natură legislativă, decizională.

Consiliul Europei cuprinde 43 de state membre, între care și România.

Componența Consiliului Uniunii Europene

De la 1 ianuarie 1995, Consiliul Uniunii Europene este compus din 15 membri.

- Consiliul este format din reprezentanții statelor membre.
- Consiliul este format din câte un reprezentant al fiecărui stat membru, la nivel ministerial, abilitat să angajeze guvernul acestui stat membru.
- Consecințele de natură juridică ce decurg din această prevedere sunt următoarele:
  - numai persoanele având calitatea de membri ai guvernelor statelor membre pot face parte din Consiliu;
  - nici un alt funcționar, indiferent de nivel, nu poate face parte din Consiliu;
  - fiecare stat desemnează numai un membru în Consiliu.

În anul 1997 cele 83 de sesiuni ale Consiliului s-au ținut în 21 de formații diferite.

- Organizarea și funcționarea Consiliului U.E.

Principalul rol al Consiliului Uniunii Europene, ca instituție comunitară, este acela de a reprezenta toate statele membre ale Uniunii Europene, exprimând, de altfel, legitimitatea statală a Comunităților.

Rolul de coordonare.

- adoptate acte în co-decizie cu Parlamentul european care vor fi deschise publicului, în următoarele condiții:
- în faza inițială a procedurii: Comisia va prezenta publicului principalele sale propuneri legislative (cele în co-decizie); de asemenea, publicului vor fi deschise și dezbaterile care vor urma propunerii legislative în co-decizie;
- în faza finală a procedurii: publicul va primi informații cu privire la votul Consiliului.

b. Reguli și metode de exercitare a dreptului de vot

Tratatele institutive consacră 3 modalități de exercitare a dreptului de vot, și anume:

Majoritatea simplă

Votul majorității simple (50% + 1) este prezentat ca modalitatea de drept comun în Tratatul C.E..

Majoritatea calificată

Calculul majorității calificate se face în funcție de ponderea stabilită de paragraful 2, din articolul 205 C.E.

- Luxemburg: 2 voturi;
- Danemarca, Finlanda, Irlanda: 3 voturi pentru fiecare stat;
- Austria, Suedia: 4 voturi pentru fiecare stat;
- Belgia, Grecia, Țările de Jos, Portugalia: fiecare stat având 5 voturi;
- Spania: 8 voturi;
- Germania, Franța, Italia, Regatul Unit: fiecare stat având 10 voturi.

O altă formulă a votului majoritar calificat prevede adoptarea deciziei cu 2/3, votul statului interesat fiind exclus. În acest caz, majoritatea de 2/3 este de 58 de voturi din 87.

Acest principiu contribuie la egalitatea statelor membre și se constituie într-un fundament solid al Constituției Comunităților..

În acest fel, fiecare stat membru are practic dreptul de veto.

Actul unic european a prevăzut recurgerea la majoritate în situațiile în care unanimitatea era, până la acel moment, cerută și introduce majoritatea pentru competențele noi atribuite Comunității, astfel:

- art. 26: modificări sau suspendări autonome de drepturi privind tariful vamal comun; măsuri pentru protecția economiilor (depunerilor);
- art. 47: regimul profesiunilor;
- art. 49: libera prestare a serviciilor.

La rândul său, Tratatul asupra Uniunii Europene introduce majoritatea în Tratatul C.E.:

- art. 149: educația;
- art. 152: sănătatea publică;
- art. 153: consumatorii;
- art. 156: rețelele transeuropene;
- art. 179: cooperarea în domeniul dezvoltării;
- art. 301: sancțiunile economice.

Tratatul de la Amsterdam prevede majoritatea pentru noile dispoziții:

- art. 11: autorizarea cooperărilor consolidate;
- art. 64: măsurile provizorii în cazul afluxului de refugiați;
- art. 128: orientările în materia ocupării locurilor de muncă; acțiuni de încurajare a cooperării pentru ocuparea locurilor de muncă.

c. Organele auxiliare

Consiliul este asistat de către un *Secretariat general*.

Secretarul general are rolul de a asigura buna funcționare a Secretariatului, sub autoritatea Consiliului, de a supune Consiliului proiectul privind eventualele cheltuieli ale Consiliului, și de a gestiona fondurile puse la dispoziția Consiliului.

Fiecare stat membru are un birou de reprezentare permanentă la Bruxelles, al cărui personal este alcătuit din diplomați sau persoane oficiale din ministerele naționale. Șefii acestor delegații se reunesc o dată pe săptămână în cadrul *Comitetului reprezentanților permanenți ai*

statelor membre (COREPER).

1. *Alte organe auxiliare*: grupurile de experți agricultură; Comitetul pentru vize;
2. *Grupurile de experți* sunt formate din experții statelor membre, cărora li se adaugă experți desemnați de Comisia europeană. Rolul acestora din urmă este acela de a susține în cadrul Comitetului reprezentanților permanenți inițiativele legislative ale Comisiei
3. *Comitetul pentru agricultură* este un organ auxiliar al Consiliului, cu atribuții specifice în domeniul agriculturii. Principala sarcină a Comitetului este aceea de a pregăti proiecte în domeniul agriculturii.
4. *Comitetul monetar*, înființat prin Tratatul de la Maastricht (art. 105 par. 2.), este format din câte doi reprezentanți ai fiecărui stat membru, cărora li se adaugă 2 reprezentanți desemnați de Comisia europeană.

Misiunile Comitetului monetar sunt:

- urmărește situația monetară și financiară a statelor membre.
- formulează avize, la cererea Consiliului, a Comisiei sau din proprie inițiativă.

- *Comitetul politic*, compus din directori politici, este prevăzut în Tratatul de la Maastricht, la art. 8 par. 5. sarcina acestuia este aceea de a urmări situația internațională în domeniul ce ține de Politica externă și de securitate comună.

- *Comitetul pentru vize* are rolul de a asista Consiliul în aplicarea politicii în domeniul vizelor în cadrul cooperării în domeniile justiției și al afacerilor interne. Compus din înalți funcționari, Comitetul are ca misiuni formularea de avize destinate Consiliului (la cererea acestuia sau din proprie inițiativă) și să contribuie la pregătirea lucrărilor Consiliului în domeniile justiției și al afacerilor interne, precum și în domeniul vizelor.

Atribuții

Atribuții Consiliului sunt următoarele:

- a. se ocupă cu coordonarea generală a acțiunilor comunitare cu acțiunile statelor membre, având în vedere faptul că politicile economice naționale nu sunt de competență exclusiv națională;
- b. în economia Tratatului de la Maastricht, cooperarea tinde să îmbrace și un caracter politic.

Consiliul este veritabilul suprem legislativ comunitar.

În cadrul Tratatului C.E.C.A., Consiliul își păstrează un rol neobișnuit pentru el ca instituție consultativă și de tutelă a Comisiei (Înalta autoritate). El poate prescrie punerea în aplicare a unui regim de cote de producție (art. 58) sau de prețuri maxime sau minime (art. 61).

Comisia europeană

Organizare și funcționare

Funcționarea Comisiei este guvernată de principiul colegialității. Comisia adoptă în fiecare an programul său de lucru pentru anul respectiv și stabilește inclusive programele de lucru trimestriale.

În cadrul Comisiei, deciziile se iau de către grupuri de comisari, numite „colegii”. În ceea ce privește desfășurarea ședințelor Comisiei, există două proceduri speciale:

- a) procedura scrisă și b) procedura delegării.
- a) *procedura scrisă* - constă în faptul că fiecare comisar face propunerile pe care

le consideră necesare domeniului pe care îl coordonează și le comunică în scris, celorlalți comisari.

b) *procedura delegării* - este cea în cadrul căreia un comisar poate acționa în numele altuia pentru probleme de gestiune sau administrare, precis definite, folosinduse sistemul mandatării.

Principalele limbi de lucru ale Comisiei sunt:

- engleza;
- franceza;
- germana.

În pregătirea lucrărilor și la reuniunile Comisiei, Președintele Comisiei este asistat de către un Secretar general. Acesta asigură punerea în aplicare a procedurilor decizionale și veghează la executarea deciziilor, asigură coordonarea între servicii, ia măsurile necesare pentru a asigura notificarea și publicarea actelor, precum și transmiterea de documente către alte instituții. Secretariatului general se ocupă și cu:

- relațiile cu Consiliul;
- registrul;
- relațiile cu Parlamentul European, Avocatul Poporului (Ombudsman) European, Comitetul Economic și Social, precum și Comitetul Regiunilor;
- simplificarea metodelor de lucru și a procedurilor;
- coordonarea programelor și politicilor;
- resurse și probleme generale.

Pe lângă cele 24 de Directorate Generale, în structura Comisiei mai întâlnim anumite comitete create sau prevăzute de tratatele constitutive:

- a. *Serviciul Legal* care furnizează asistență specializată în domeniul juridic atât Comisiei, cât și departamentelor acesteia.
- b. *Biroul de Ajutor Umanitar* are ca principal scop oferirea de ajutor victimelor dezastrelor naturale și a conflictelor armate din afara U.E.

Biroul are și alte atribuții cum ar fi:

- studii de fezabilitate pentru operațiunile umanitare desfășurate;
- monitorizează proiectele umanitare;
- promovează și coordonează măsuri de prevenire a dezastrelor prin instruirea de specialiști, întărind instituțiile promovând proiecte pilot în acest sens;
- informarea publicului larg cu problemele de ordin umanitar.

Grupul de Consilieri Politici furnizează sfaturi regulate, imparțiale și informate Președintelui Comisiei, precum și comisarilor asupra problemelor ce țin de politica viitoare a Uniunii Europene. Rolul consilierilor este acela de a se concentra asupra problemelor multidisciplinare și care tind să aibă un orizont mai lung de timp decât cele cu care se confruntă în mod obișnuit Comisia.

În principiu, rolul acestor consilieri este acela de a unui „catalizator” pentru noile idei și tendințe de la nivelul U.E.

- *Serviciul de Traduceri*;
- *Serviciul Unit de Interpretări și Conferințe*;
- *Biroul pentru publicațiile oficiale ale Comunităților europene*;
- *Serviciul de Audit Intern ș.a.*

Atribuțiile Comisiei europene

- formulează recomandări și/sau avize privind materiile care fac obiectul prezentului Tratat, dacă acesta prevede în mod expres sau dacă ea consideră că sunt necesare;
- dispune de putere de decizie proprie și participă la elaborarea propunerilor de acte ale Consiliului și Parlamentului european în condițiile prevăzute în prezentul Tratat (inițiativă legislativă);
- exercită competențele pe care Consiliul i le conferă pentru executarea regulilor pe care el le stabilește”;
- exprima interesul comunitar și asigura realizarea acestui interes.
- are un rol politic care se traduce prin existența a două categorii de norme:
  - norme de drept comunitar elaborate de Comisie, în domeniul propriu ori în altele stabilite și transmise de Comisie;
  - directivele, recomandările și avizele formulate de Comisie pentru statele membre, care nu sunt norme direct aplicabile, ci sunt norme de recomandare, statele trebuind să li se conformeze în timp.

Comisia nu dispune de libertate deplină, deoarece, potrivit statutului propriu, este obligată să acționeze numai dacă interesele Comunităților o cer are dreptul de inițiativă, Comisia este cea care trebuie să prezinte

Consiliului propunerile și proiectele pentru legislația comunitară.

În sinteză, rolul Comisiei se rezumă la:

- ✓ asigurarea respectării Tratatelor comunitare;
- ✓ inițiativa legislativă, sub aspectul formulării propunerilor de regulamente și directive necesare îndeplinirii obiectivelor propuse;
- ✓ chemarea în justiție a celor vinovați de neîndeplinirea normelor comunitare.

Autoevaluare:

1. Apariția instituției: Consiliul european.
2. Formele și metodele de activitate a Consiliului european.
3. Organizarea și funcționarea Comisiei europene.
4. Care sunt atribuțiile Comisiei europene?
5. Care sunt funcțiile Consiliului Europei și ce îl deosebește de Consiliul european?

Note

TEMA 2.2. INSTITUȚIILE COMUNITĂȚII EUROPENE (INSTITUȚIILE JURIDIC)

1. **Instituțiile juridictionale**
2. **Curtea Internațională de Justiție**
3. **Curtea Europeană a Drepturilor Omului**
4. **Curtea penală internațională**
5. **Tribunale penale speciale**
6. **Curtea de justiție a Comunităților europene**
7. **Tribunalul de primă instanță**
8. **Curtea de conturi**

Curtea de justiție a Comunităților europene este adevăratul organ de control al legalității actelor emise de către Inalta Autoritate și de Consiliul special de miniștri (instituții ale C.E.C.A.), menit să asigure, în același timp, echilibrul între aceste instituții și statele membre, de asemenea, să garanteze neamestecul autorităților C.E.C.A. în domeniile care cad sub incidența suveranității statelor membre (cele în care nu a intervenit delegarea de suveranitate).

Delimitări conceptuale

Instanțe juridictionale internaționale

În prezent, în cadrul sistemului juridic internațional, se poate observa că existența unor instanțe judiciare constituie o excepție, ele fiind create prin acordul statelor. Există, însă, o tendință mai accentuată, în ceea ce privește crearea unor instanțe în cadrul regional.

Prin Convenția de la Haga, a fost creată o Curte Permanentă de Arbitraj, a cărei activitate s-a limitat. Rezoluția a Adunării Generale din anul 1949 a fost stabilit Tribunalul Administrativ al Națiunilor Unite, al cărui Statut a intrat în vigoare la 1 iulie 1950.

Însă, singura jurisdicție internațională permanentă care are o competență generală este Curtea Internațională de Justiție.

Prima instanță judiciară, constituită cu o structură judiciară permanentă pentru rezolvarea diferendelor internaționale, a fost Curtea de Justiție Centro-americană, creată prin Tratatul de la Washington din anul 1907, însă aceasta și-a încetat activitatea în anul 1918, ca urmare a denunțării de către Nicaragua a Convenției prin care a fost înființată.

Odată cu crearea Organizației Națiunilor Unite, Carta Națiunilor Unite, la articolul 95, prevede și faptul că organul judiciar principal al Națiunilor Unite este Curtea Internațională de Justiție, care va funcționa conform Statutului la soluționarea a 20 de litigii. Deși nu a fost desființată, aceasta continuând să existe fără, însă, să funcționeze, Curtea Permanentă de Arbitraj, nu reprezintă o jurisdicție internațională, ci numai o listă din care se recomandă părților să-și aleagă arbitrii.

În cadrul organizațiilor cu vocație universală din sistemul Națiunilor Unite există jurisdicții administrative. Astfel, anterior O.N.U., dar menținut în vigoare, este Tribunalul Administrativ al Organizației Internaționale a Muncii, din anul 1927, a cărui jurisdicție a fost acceptată și de alte instituții specializate. Printr-o

anexat la Cartă.

Competența Curtii:

- judecă diferendele apărute între statele care sunt părți la Statutul acesteia și care acceptă jurisdicția ei.

– are o competență obligatorie; astfel, statele pot declara oricând că o recunosc in diferendele de ordinjuridic, avand ca obiect interpretarea unui tratat, orice problemă de drept internațional, existența oricărui fapt, dacă ar fi stabilit, ar constitui încălcarea unei obligații internaționale, precum și natura și întinderea despăgubirilor pentru încălcarea unei obligații internaționale (art. 36, pct. 2 din Statut) 60.

Instituind Convenția pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Consiliul Europei a creat un sistem internațional de protecție a drepturilor omului, unic în felul său. Principala caracteristică a acestui sistem constă în obligația statelor contractante de a proteja, de o manieră efectivă, drepturile omului conținute în Convenție și de a accepta un control internațional al respectării acestor drepturi. Această responsabilitate și-au asumat-o Comisia și Curtea europeană a Drepturilor Omului.

Obiectivul acestei reforme îl reprezintă sporirea eficacității mijloacelor de protecție, reducerea duratei procedurilor și menținerea unui nivel ridicat de protecție a drepturilor omului.

Statutul Curții a fost adoptat printr-o Convenție între state și a fost deschis semnării la 17 iulie 1998, la sediul O.N.U., urmând să intre în vigoare după depunerea a 60 de instrumente de ratificare. Sediul Curții este la Haga.

Prin Statutul său, Curtea dispune de personalitate juridică internațională, fiind competentă să-și exercite funcțiile pe teritoriul oricărui stat-parte la Statut.

Curtea este competentă să judece și să pedepsească persoanele fizice vinovate de comiterea unor infracțiuni deosebit de grave - definite prin exemplificare în Statutul C.P.I., care aduc atingere intereselor ansamblului comunității internaționale:

- a. crime de genocid;
  - a. crime împotriva umanității;
  - b. crimele de război;
  - c. crimele de agresiune.

Curtea este competentă să judece și să pedepsească persoanele fizice vinovate de comiterea infracțiunilor precizate mai sus, dacă au implinit vârsta de 18 ani.

La nivel internațional, au fost constituite instituții jurisdicționale penale, cu competență specială și cu o durată temporară de activitate, limitată la soluționarea cauzelor pentru care au fost create. Din această categorie de instituții jurisdicționale fac parte:

- a. Tribunalul Militar Internațional de la Nurenberg
- b. Tribunalul penal internațional pentru judecarea și pedepsirea persoanelor vinovate de încălcarea dreptului internațional umanitar pe teritoriul fostei Iugoslavii
Tribunalul este competent să se pronunțe în legătură cu fapte care constituie grave încălcări ale dreptului umanitar internațional, reglementate de Convențiile de la Geneva sau pe cale cutumiară (crime de genocid, crime împotriva umanității, epurări etnice, deportări, transfer ilegal de populație, exterminări, ucideri etc).
- c. Tribunalul internațional penal pentru pedepsirea persoanelor responsabile de comiterea crimelor de genocid și alte violări grave ale dreptului umanitar pe teritoriul Ruandei sau al statelor învecinate

Curtea de justiție a Comunităților europene

a. Structura Curții

Curtea este compusă din judecători și avocați generali. Judecătorii și avocații generali sunt numiți de comun acord pentru o perioadă de 6 ani de către guvernele statelor membre.

În prezent, Curtea este compusă din 15 judecători și 9 avocați generali.

JUDECATORII.

Statutul judecătorilor și al avocaților generali le permite să-și îndeplinească rolul cu caracter de continuitate și în deplină independență. Ei sunt numiți, de comun acord de guvernele statelor membre, dintre „personalitățile care oferă toate garanțiile de independență și care îndeplinesc condițiile cerute pentru exercitarea în țările lor a Judecătoriei sunt numiți pentru o perioadă de 6 ani, mandatul lor putând fi reînnoit fără limită. Practica arată că ei rămân în funcție, în medie, timp de două mandate. Pentru a se asigura o anumită permanență și continuitate în structura Curții, reînnoirile se fac în proporție de 50% o dată la 3 ani. Nu este prevăzută nici o limită de vârstă pentru judecători.

Durata scurtă a mandatului judecătorilor a determinat, în perioada negocierilor, discuții critice în care se susțineau puncte de vedere din care rezultă că magistrații

Curții, nefiind numiți pe viață, ar aduce atingere principiului inamovibilității, garanție fundamentală a independenței judecătorilor în accepțiunea doctrinei juridice.

Judecătorii desemnează, dintre ei, prin vot secret, pe președintele Curții de justiție, pentru un mandat de 3 ani, care poate fi reînnoit.

PRESEDINTELE- conduce lucrările Curții, prezidează audierile acesteia, precum și deliberările în Camera de Consiliu. Competențele sale jurisdicționale, pe care și le exercită prin ordonanțe, sunt limitate.

AVOCATII GENERALI.

Avocații generali sunt numiți cu acordul guvernelor statelor membre pentru o perioadă de 6 ani, cu posibilitatea de a li se prelungi mandatul. Condițiile pe care trebuie să le îndeplinească sunt aceleași ca și în cazul judecătorilor. O înlocuire parțială a avocaților are loc la fiecare 3 ani.

În concordanță cu prevederile Tratatelor, avocații generali „au sarcina de a prezenta public, cu toată imparțialitatea și în deplină independență, concluzii motivate asupra cauzelor supuse Curții de justiție pentru a o sprijini în îndeplinirea misiunii sale”. Rolul esențial al avocaților generali se materializează în momentul punerii concluziilor. În fiecare cauză contencioasă sunt ascultați, în principiu, avocații generali afectați Camerei căreia îi aparține și judecătorul raportor.

GREFIERUL este numit de către Curte, cu consultarea avocaților, pentru o perioadă de 6 ani. Curtea este cea care îi stabilește și statutul, iar atunci când constată că acesta nu mai corespunde condițiilor cerute sau nu-și îndeplinește obligațiile ce-i revin, îl poate revoca.

b. Statutul membrilor Curții de justiție

Statutul membrilor este stabilit de Statutul Curții și de Regulamentul de procedură care, printre altele, dispun următoarele:

- la intrarea în funcție, atât judecătorii, cât și avocații generali depun un jurământ prin care se angajează să-și exercite funcțiile imparțial și să nu divulge secretul deliberărilor;
- funcțiile de judecător și de avocat general sunt incompatibile cu orice funcție politică sau administrativă ori cu o altă activitate profesională, remunerată sau nu;
- la încetarea mandatului, judecătorii și avocații generali au obligația de „onestitate și delicatețe” în privința acceptării unor funcții sau avantaje;
- judecătorii și avocații generali beneficiază de imunitate de jurisdicție, chiar și după încetarea funcției lor, pentru actele pe care le-au săvârșit în exercițiul acesteia;

- atat judecătorii, cat și avocații generali au obligația de a-și stabili reședința in orașul in care Curtea de justiție își are sediul.

B. Organizare și funcționare

Regula o constituie faptul că instanța de la Luxemburg lucrează in ședințe plenare. Cu toate acestea, din cauza volumului mare de cauze, pentru celeritate, s-a prevăzut posibilitatea creării unor Camere in cadrul Curții, formate din 3 la 5 judecători.

Curtea poate delibera valabil numai in prezența unui număr impar de judecători.

Cand numărul judecătorilor este par, judecătorul cu vechime mai mică se va abține să participe la deliberări.

Deliberările Curții și ale Camerelor au loc sub forma așa-numitei „Camere de Consiliu”, desfășurandu-se numai in prezența judecătorilor care au participat și in faza procedurii orale. Avocatul general care a pus concluziile in cauza respectivă și greșierul nu sunt admiși.

In ședința plenară este obligatorie prezența unui număr minim de 7 judecători, iar in Camere de 3. Președintele nu are un vot dominant. Lucrările Curții se desfășoară in fapt in limba franceză, ca limbă de lucru, deși se prevede că pot fi folosite toate limbile vorbite in Comunități.

Pentru fiecare cauză, in mod formal, limba folosită este cea a paratului, mai puțin cazul in care paratul este Comisia sau Consiliul.

C. Competența Curții de justiție

- efectuează un control al legalității actelor comunitare; acest control se realizează, indeosebi, pe calea recursului in anulare, a excepției de ilegalitate și a art. 3 din Convenția de la Roma.
- interpretează unitar Tratatul și actele comunitare pe calea recursului in interpretare;
- controlează legalitatea acțiunilor sau omisiunilor statelor membre in raport cu dispozițiile tratatelor, tranșand litigiile dintre acestea;
- soluționează acțiuni cu privire la repararea pagubelor cauzate de organelle Comunităților sau de agenții acestora;
- se comportă asemănător Tribunalului administrativ al ONU, soluționand litigiile privind raporturile funcționarilor comunitari cu organele de care depind;
- devine instanță arbitrală, dacă o clauză compromisorie există in acest sens intron contract incheiat de una dintre Comunități;
- acționează ca instanță de recurs de ultim grad;
- este o instanță internațională, putand tranșa litigii intre statele membre, dacă acestea sunt in legătură cu obiectul tratatelor și dacă intre statele litigante a intervenit un compromis;
- dispune de o competență consultativă.

D. Procedura in fața Curții de justiție

Procedura in fața Curții de justiție este „contradictorie, publică, mixtă (scrisă și orală) de tip inchizitorial și, teoretic, gratuită”.

a. Procedura ordinară

Cuprinde mai multe faze succesive, și anume:

- faza scrisă (urmată de o eventuală fază de anchetă);
- faza orală;
- faza deliberărilor, care se materializează prin hotărârea ce va fi dată in cauza respectivă.

-Faza scrisă-Prima fază a procedurii în fața C.J.C.E. începe prin sesizarea Curții de către un stat membru, de către un resortisant al unui stat membru (persoană fizică sau persoană juridică), de către o instituție ori un organ al Comunităților sau, mai rar, de către o instanță națională cu o plângere care se depune la grefier. Plângerea este obligatorie.

- Faza orală

Având în vedere data închiderii anchetei sau hotărârea de deschidere, fără anchetă, a procedurii orale și în funcție de faptul că nu există cauze prioritare ori că părțile nu au cerut, de comun acord, judecarea cauzei la o anumită dată, președintele Curții stabilește data la care cauza urmează să fie dezbătută.

- Deliberarea și hotărârea

Deliberarea este secretă și are loc în Camera de consiliu. Pentru a nu fi problemă provocată de limba de redactare, fiecare judecător poate cere ca problemele ce se ridică și urmează a fi supuse la vot să fie formulate într-una dintre cele 11 limbi oficiale ale Comunităților europene, indicată de el.

Hotărârea este dată în numele Curții și nu în numele majorității judecătorilor.

La dezbateri nu se admite procedura opiniei separate. Hotărârea se citește în ședința publică și trebuie să fie semnată de președinte, de judecătorul raportor, de judecătorii care au luat parte la deliberare și de grefier. Minuta hotărârii, parafată și ea, va fi depusă la grefă și câte o copie certificată a hotărârii se notifică părților.

- b. Excepții de la normala desfășurare a procedurii ordinare

- a) Asistență juridică gratuită

În situația în care una dintre părți este în imposibilitate de a face față, total sau parțial, cheltuielilor necesitate de proces, ea poate, în orice moment, să ceară beneficiul asistenței juridice gratuite.

- b) Excepția sau incidentul

Dacă una dintre părți ridică în fața Curții o excepție sau un incident cerând să se decidă asupra lui, fără a se angaja dezbateri asupra fondului, partea este obligată să facă o asemenea cerere printr-un act separat, care să conțină expunerea situației de fapt și de drept pe care se întemeiază, concluziile și, anexate, actele doveditoare.

Președintele va fixa un termen în care partea adversă să prezinte un răspuns scris.

- c) Absența paratului

În cazul în care, deși a fost citat în mod regulat, paratul nu răspunde reclamației în formele și termenele prevăzute, reclamantul poate cere Curții să-i dea câștig de cauză, admitându-i, prin hotărâre, pretențiile. Cererea este notificată paratului, președintele fixând data deschiderii procedurii orale.

Înainte de a se pronunța printr-o hotărâre, Curtea dă cuvântul avocatului general, după care examinează admisibilitatea reclamației, verificând, totodată, și dacă procedura a fost completă.

- d) Desistarea

Este prevăzută de Regulamentul de procedură în două situații, și anume:

- înțelegerea părților asupra rezolvării litigiului;
- renunțarea, în scris, din partea reclamantului.

- Procedura de urgență

Potrivit reglementărilor cuprinse în Statutul Curții, președintele instanței de la Luxemburg poate decide o procedură urgentă sumară:

- asupra unei cereri de aplicare a unor măsuri provizorii;

- asupra unei cereri de suspendare, de executare silită a unui act comunitar sau a unei hotărâri a Curții;

- asupra unei cereri de suspendare de executare a unui act comunitar atacat prin recurs, acesta din urmă neavând, în principiu, efect suspensiv.

Admisibilitatea cererii este condiționată de întrunirea, cumulativă, a următoarelor condiții:

- să existe o acțiune și ea nu poate să prejudicieze fondul;
- să existe o urgență, în sensul că o decizie în această direcție trebuie să fie dată anterior deciziei în acțiunea principală;
- partea solicitantă să fie amenințată cu producerea unui prejudiciu grav și ireparabile.

e) Rectificarea erorilor materiale

f) Omisiunea de a hotărâ

În această situație Curtea nu poate acționa din oficiu, ci trebuie sesizată într-un termen de o lună de la comunicarea hotărârii.

Plângerea este comunicată, prin greșier, celeilalte părți care, în termenul fixat de președinte, își poate prezenta observațiile scrise. Curtea, cu ascultarea avocatului general, va hotărâ asupra “admisibilității și, totodată, asupra temeiniciei cererii”.

Asupra acestor două aspecte, instanța trebuie să se pronunțe în același timp pentru a nu lăsa părțile să suporte un timp îndelungat consecințele unei erori a Curții.

g) Opoziția

Partea care a absentat și împotriva căreia s-a pronunțat o hotărâre, poate face opoziție (sub forma plângerii) în termen de o lună de la comunicarea hotărârii, conform art. 94, pct. 4-6 din Regulamentul de procedură.

h) Tercia opoziție

Conform art. 36 din Statutul anexat Tratatului de la Paris, “persoanele fizice sau juridice, ca și instituțiile Comunității pot, în cazurile și în condițiile ce vor fi determinate prin Regulamentul de procedură, să facă terța opoziție împotriva hotărârilor date fără ca ele să fi fost citate”. În interpretarea dată de Curtea de Justiție,

persoanele „care nu au fost citate” sunt acele care “nu ar fi putut participa în cauza respectivă”, deși aveau interese distincte față de cele ale părților.

i) Revizuirea

O cerere de revizuire a unei hotărâri se întemeiază pe descoperirea unui fapt care are un rol decisiv în cauză și care nu a fost cunoscut de către Curte la momentul în care aceasta a dat hotărârea.

O condiție pentru acceptarea cererii este aceea că faptul decisiv în cauza respectivă să fi existat anterior hotărârii și să nu fi fost cunoscut instanței sau părților.

Dacă partea care solicită revizuirea a avut cunoștința de acel fapt, întâmplător sau nu sau dacă faptul a fost invocat, într-un mod oarecare, în procedura inițială, acțiunea poate fi declarată inadmisibilă.

j) Interpretarea hotărârilor

În caz de dificultate cu privire la sensul și forța unei hotărâri, Curtea poate s-o interpreteze, la cererea unei părți sau a unei instituții a Comunității care justifică un interes în acest scop.

Partea care solicită interpretarea trebuie să dovedească un interes direct în această privință, iar în cererea pentru interpretarea deciziei Curții trebuie să precizeze decizia în cauză și pasajele a căror interpretare o cere.

Cererea de interpretare va fi îndreptată împotriva tuturor părților în cauza în care este dată decizia. Cu privire la cerere, Curtea, după ascultarea avocatului general și după ce a dat posibilitatea părților de a prezenta observațiile lor, va da o decizie în forma unei hotărâri.

- Executarea hotărârilor Curții

Potrivit Tratatelor institutive, hotărârile Curții au forță executorie în sfera de aplicare teritorială a acestor acte internaționale.

Hotărârile Curții, ca și ordonanțele asupra cheltuielilor recuperabile, au „forță obligatorie” și sunt susceptibile de executare imediată.

Executarea silită a hotărârilor se realizează prin autoritățile statelor membre, dreptul comunitar trimițând la legislațiile naționale ale țărilor în care executarea va avea loc.

- Valoarea hotărârii Curții de justiție

Aceasta (hotărârea) are, conform doctrinei majoritare și jurisprudenței comunitare, autoritate de lucru judecat relativă (privește numai părțile interesate).

Hotărârea Curții prin care se pronunță asupra validității unui act, în baza art. 177, a art. 150 și a art. 41, nu suprimă acest act, ci are autoritate de lucru judecat numai între părțile din litigiul concret dedus în fața judecătorului național.

- Procedura recursului în interpretare

Conform articolului 20 din Protocolul asupra Statutului Curții de justiție a C.E.E. și a articolului 21 din Protocolul asupra Statutului Curții de justiție a C.E.E.A., judecătorul național, care deschide un recurs în interpretare, suspendă procesul pendinte și comunică hotărârea sa Curții, care o notifică, prin greșier, părților în cauză, statelor membre și Comisiei, precum și Consiliului, dacă actul în discuție emană de la acesta.

În termen de două luni de la comunicare, părțile, statele membre, Comisia și, dacă a fost anunțat, Consiliul au dreptul să depună Curții memorii sau observații scrise. După depunerea acestora se urmează procedura obișnuită prevăzută în articolul 64 și următoarele din Regulamentul de procedură.

TPURI DE RECURSURI

1. Recursurile în plină jurisdicție

Spre deosebire de recursurile mai sus prezentate, care permit Curții ori să anuleze actul atacat, ori să oblige instituția comunitară inactivă să pună capăt abstențiunii, contrare prevederilor Tratatelor, sau să interpreteze o normă sau un act comunitar, recursul în plină jurisdicție dă posibilitatea instanței de la Luxemburg să aprecieze toate elementele de fapt și de drept ale cauzei deduse în fața sa, modificând acea hotărâre a instituției comunitare ce a fost pusă în discuție, în sensul de a stabili o altă soluție obligatorie pentru părți.

Cele mai frecvente astfel de recursuri sunt:

2. Recursul în responsabilitate

Intervine deoarece fiecare dintre cele 3 Comunități europene, având, în temeiul Tratatelor institutive, personalitate juridică, pot produce prin activitatea pe care o desfășoară în această calitate, pagube care trebuie reparate, antrenându-le, astfel, răspunderea civilă.

Tratatele au în vedere atât răspunderea delictuală a Comunităților, directă sau indirectă, cât și răspunderea lor antrenată ca urmare a neîndeplinirii obligațiilor contractuale.

3. Recursul în responsabilitate extracontractuală.

Pot formula un recurs în repararea pagubelor toate persoanele interesate, fizice sau juridice, ce cad sub incidența Tratatului de la Paris sau sunt în afara Comunității și care fac dovada unui

prejudiciu cauzat de greșeala de serviciu a unei instituții comunitare sau de fapta personală a unui agent al organizației aflat în exercitarea atribuțiilor sale.

4. Recursul în responsabilitate contractuală.

Conform prevederilor Tratatelor de la Paris și Roma, identice în această materie, Curtea poate fi investită cu soluționarea unui litigiu ivit în legătură cu un contract încheiat de Comunitate. Dacă în acest contract figurează o clauză compromisorie, „Curtea este competentă să statueze”⁸⁴.

Curtea se comportă ca orice tribunal arbitral instituționalizat.

5. Recursul în constatarea neindeplinirii de către state a obligațiilor decurgând din tratatele instituite

6. Recursul împotriva sancțiunilor

Organizarea constrangerii, altfel spus a aplicării sancțiunilor menite să asigure executarea forțată a regulilor comunitare, cunoaște, în economia Tratatelor de la Paris și Roma, o distincție clară, după cum sancțiunea urmează a fi suportată de statele membre sau de persoane fizice sau juridice.

7. Tribunalul de primă instanță

Tribunalul de primă instanță a luat ființă pe baza prevederilor introduse de Actul unic european în cele 3 Tratamente constitutive.

A. Componentă, organizare și funcționare

Tribunalul de primă instanță este format din 15 judecători, aleși pe o perioadă de 6 ani, cu posibilitatea reinnoirii mandatului lor. Pe perioada îndeplinirii mandatului, membrii Tribunalului se supun aceluiași obligații și beneficiază de aceleași garanții, privilegii și imunități ca și membrii Curții. Pentru a putea fi aleși, lor nu li se cere să fi avut capacitatea „exercitării celor mai înalte funcții jurisdicționale”, fiind suficientă capacitatea „exercitării funcțiilor jurisdicționale”.

Spre deosebire de Curte, Tribunalul *nu are* în componență *avocați generali*, dar membrii săi, cu excepția președintelui, pot fi chemați să exercite funcțiile avocatului general în anumite spețe. Criteriile de selectare a cauzelor în care va fi utilizată această posibilitate și modalitățile de desemnare a avocaților generali sunt fixate de

Regulamentul de procedură al Tribunalului.

Președintele Tribunalului este desemnat pentru o durată de 3 ani, de către membrii Tribunalului, potrivit aceluiași modalități ca la președintele Curții.

Regula funcționării Tribunalului o reprezintă acțiunea în cadrul Camerelor compuse din 3 la 5 judecători. Excepția este dată de acțiunea în plen.

B. Competența T.P.I.

Tribunalul este, în principal, competent să se pronunțe în:

- litigiile dintre Comunități și agenții lor, adică în toate problemele de personal, inclusiv recursurile în despăgubire⁸⁶;
- recursurile formulate împotriva unei instituții a Comunităților de către persoane fizice, care se referă la punerea în practică a regulilor de concurență aplicabile întreprinderilor
- recursurile formulate împotriva Comisiei⁸⁸ de către întreprinderi și asociații de întreprinderi, care se referă la acte individuale privitoare la aplicarea .

C. Procedura în fața Tribunalului de primă instanță

Procedura în fața Tribunalului cuprinde două faze succesive: o fază scrisă și o fază orală. În principiu, regulile care carmuiesc această procedură sunt similare celor de la recursurile directe în fața Curții de Justiție. Cu toate acestea, structura și competențele specifice Tribunalului au făcut să apară o serie de adaptări ale acestei proceduri.

Curtea de conturi

Inițierea Curții de Conturi se înscrie în contextul aplicării și consolidării finanțării Comunităților prin resurse proprii și în cel al atribuirii Parlamentului european a responsabilității de a descărca Comisia pentru execuția bugetului. Curtea de Conturi a fost prevăzută de Tratatul din 22 iulie 1975, care a reformat procedura bugetară.

Este o instituție care, prin activitatea pe care o desfășoară, urmărește scopuri financiare realizând controlul financiar.

Curtea, în ciuda numelui său, folosit înainte de toate pentru motive de prestigiu, nu este o jurisdicție.

1. Compunerea, organizarea și funcționarea Curții

Curtea de Conturi numără, în prezent, 15 membri. Ei trebuie să fie aleși dintre personalitățile care aparțin sau au aparținut, în țările lor, instituțiilor de control extern sau care posedă o calificare specială pentru această funcție și trebuie să prezinte toate garanțiile de independență. Ei sunt numiți de către Consiliul Uniunii Europene pentru o perioadă de 6 ani, cu posibilitatea reînnoirii mandatului lor.

2. Atribuții

- îndeplinește o veritabilă funcție jurisdicțională, în ciuda denumirii sale
- examinează “legalitatea și regularitatea cheltuielilor și a încasărilor” și “asigură buna gestiune financiară” în cadrul Comunităților.

Competențele Curții de conturi sunt foarte largi.

- exercită controlul pe domenii și asupra instituțiilor și statelor
- colaborează cu alte instituții internaționale similare și cu organismele naționale de control.
- exercită o funcție de asistență a autorităților bugetare (Consiliul și Parlamentul) și, în special, a Parlamentului pentru materializarea propriului său drept de control politic în domeniul executării bugetului, colaborând îndeaproape cu Comisia de control bugetar a Adunării;
- examinează conturile tuturor veniturilor și cheltuielilor Comunității.

Autoevaluare:

1. Instituțiile jurisdicționale, care sunt funcțiile?
2. Curtea Internațională de Justiție. Necesitatea formării .
3. Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Formele și metodele de activitate.
4. Curtea penală internațională. Cum o deosebim de Curtea de Justiție Europeană.
5. Tribunale penale speciale, Tribunalul de primă instanță, care este deosebirea?

Note

TEMA 2-3. PARLAMENTUL EUROPEAN

- 1. Componenta Parlamentului european**
- 2. Organizarea și funcționarea**
- 3. Atribuțiile Parlamentului european**

Parlamentul european a apărut prin Tratatul institutiv, fiind denumit, inițial, fie Adunarea comună (în Tratatul instituind C.E.C.A.), fie Adunare (în Tratatul instituind C.E.E., Euratom); prin Rezoluția din 20 martie 1958, cele trei instituții similare au fost reunite în Adunarea parlamentară europeană, numire ce și-a produs efectele începând cu anul 1960.

Componenta Parlamentului european

-principiul conform căruia membrii Adunării trebuie să fie aleși, sufragiu universal direct.

În realitate, Actul din 1976, care prevedea alegerea reprezentanților în Adunare prin sufragiu universal direct, se limitează să aducă în prim plan câteva reguli minimale, cum ar fi:

- principiul votului unic;
- alegerea să se desfășoare în cursul aceleiași perioade în toate statele membre, perioadă care începe joi dimineață și se termină în duminică imediat următoare, prima perioadă fiind determinată de către Consiliu, care statuează cu unanimitate de voturi, după consultarea Parlamentului european;
- vârsta minimă pentru vot este de 18 ani.

Fiecare stat stabilește regulile cu privire la electorat (singura condiție stabilită de o manieră uniformă este cea referitoare la vârstă), la eligibilitate și la modurile de desfășurare a scrutinului (toate statele au adoptat un sistem de reprezentare proporțională, cu liste naționale sau locale).

În prezent, Parlamentul european are în componența sa 626 de membri. Prin Tratatul de la Amsterdam s-a hotărât că numărul parlamentarilor europeni nu poate fi mai mare de 700, în perspectiva extinderii Uniunii Europene, ceea ce va implica o redistribuire a locurilor în Parlamentul european pentru fiecare stat membru. După ultima extindere, care a avut loc în anul 1995, locurile în Parlament au fost repartizate astfel:

Parlamentul poate stabili și unele reguli de conduită pentru membrii săi.

Membrii Parlamentului european sunt aleși pentru o perioadă de 5 ani, iar mandatul lor este reprezentativ. Un membru al Parlamentului european, pe timpul mandatului, nu poate îndeplini și calitatea de:

- membru al guvernului unui stat;
- membru al Comisiei;

- membru al Curții de justiție sau grefier;
  - membru al Curții de Conturi;
  - membru al Comitetului consultativ C.E.C.A. sau al Comitetului economic și social al C.E. ori al EURATOM;
  - membru al comitetelor sau organismelor create în temeiul sau în aplicarea Tratatelor instituite în vederea administrării fondurilor comunitare sau a unei sarcini permanente și directe de gestiune administrativă;
  - membru al Consiliului de administrație, al Comitetului de direcție B.E.I.;
  - funcționar sau agent în activitate în cadrul Comunităților europene.
- Membrii Parlamentului european beneficiază, potrivit articolului 10 din Protocol, de imunitate pe toată durata sesiunilor Adunării. Sesiunea fiind anuală, imunitatea este, practic, permanentă.

Organizarea și funcționarea

Sub aspect organizatoric, Parlamentul european cuprinde:

- un Birou;
  - Conferința președinților;
  - comisii;
  - grupuri politice parlamentare.
- a. Președintele, vicepreședinții (14) și cei 5 chestori sunt aleși de către Parlament prin scrutin secret, pentru o perioadă de 2 ani și jumătate. Ei formează **Biroul**, în cadrul căruia chestorii au un drept de vot consultativ. Biroul este responsabil de bugetul Parlamentului și răspunde de problemele administrative, de organizare și de personal.
- b. **Conferința președinților**. (care era compus din membrii Biroului și președinții grupurilor politice parlamentare) -elaborează agenda pentru sesiunile plenare, stabilește orarul activității organismelor parlamentare și termenii de referință și dimensiunea comisiilor și delegațiilor parlamentare.
- c. **Comisii**. În prezent, există 17 comisii. Comisiile sunt cele care pregătesc lucrările Parlamentului, redactează rapoarte și țin legătura cu instituțiile Comisiei și Consiliului în intervalul dintre sesiuni.
- De asemenea, Parlamentul poate înființa **comisii temporare**, pentru o perioadă de 12 luni, cu posibilitatea prelungirii existenței lor printr-o decizie a Parlamentului.
- comisii parlamentare mixte**, cu participarea parlamentarilor din statele asociate la Comunitate sau din statele cu care, deja, sunt angajate negocieri de aderare.

Parlamentul înființează și aceste grupuri politice care:

- beneficiază de resurse proprii prevăzute în bugetul Parlamentului;
- au propriul secretariat;
- participă, în mod activ, la pregătirea ordinii de zi;
- contribuie la dezbateri;
- desfășoară activități proprii;
- au administratori specializați permanenți pe lângă comisiile parlamentare, contribuind la pregătirea comisiilor.

B. Funcționarea

- La nivel comunitar, o legislatură se întinde pe o durată de 5 ani.
- Parlamentul poate fi convocat, cu titlu de excepție, în sesiuni extraordinare, la cererea majorității membrilor săi sau la solicitarea Consiliului ori a Comisiei și din inițiativa unei treimi

din membri săi.

-Dezbaterile Parlamentului sunt publice.

-Parlamentul este asistat de un Secretar general, ce se găsește în fruntea Secretariatului general. În cadrul Secretariatului își desfășoară activitatea aproximativ 3500 de persoane, pe lângă care mai funcționează și personalul grupurilor politice și asistenții membrilor.

-Bugetul operațional al Parlamentului este doar unu la sută din bugetul Comunității, adică un Euro și jumătate pe an de la fiecare persoană care trăiește în Uniunea Europeană.

-Lucrările Parlamentului se desfășoară în 3 orașe diferite.

-Secretariatul se găsește la Luxemburg.

4. Atribuțiile Parlamentului european

- exercită un rol consultativ în elaborarea actelor comunitare și nu are putere legislativă în sistemul comunitar.

-Detine puterea bugetară.

- exercită un control politic asupra Comisiei.

-numește în funcție membrii Comisiei

-beneficiază de o putere de co-decizie legislativă.

-dreptul de a primi petiții de la membrii Uniunii

-are dreptul de a examina petiții a fost în mod oficial

-instituția Parlamentului european poate, de asemenea, ca, pe calea unei moțiuni de cenzură, să constrângă Comisia să demisioneze (conform art. 144 al Tratatului C.E.E.). Între anii 1970 și 1977 au fost depuse 4 moțiuni, dintre care 2 au fost supuse la vot, fără a obține majoritatea necesară.

-are dreptul să ratifice puterea și să respingă acorduri internaționale.

- Parlamentul european numește un mediator, având drept atribuție:

-de a primi plingerile oricărui cetățean al Uniunii sau de la orice persoană fizică sau juridică care își are reședința sau sediul statutar într-unul dintre statele membre.

- face anchete în cazuri temeinic justificate, din proprie inițiativă sau atunci când este sesizat direct ori prin intermediul unui membru al Parlamentului, mai puțin în situația când este, deja, inițiată o procedură jurisdicțională.

- prezintă Parlamentului și instituției în cauză un raport întocmit cu privire la constatările făcute.

-informează cu privire la concluziile la care s-a ajuns și persoanele care au sesizat faptele ce au făcut obiectul investigației.

În fiecare an, mediatorul prezintă Parlamentului și un raport final cu privire la rezultatul tuturor anchetelor desfășurate.

Mandatul mediatorului este egal cu mandatul parlamentarilor, existând posibilitatea realegerii acestuia. El poate fi demis doar de Curtea de Justiție, pentru că în exercitarea atribuțiilor ce-i revin se apreciază că este total independent de orice altă instituție. Pe perioada mandatului îi este interzisă desfășurarea oricărei activități remunerate sau nu detine Competență (putere) bugetară.

În materie legislativă nu are nici competența de inițiativă, rezervată Comisiei, nici competența de decizie, rezervată Consiliului.

Deci atribuțiile Parlamentului european sunt:

- a) asigurarea controlului politic general;
- b) participarea la elaborarea dreptului comunitar prin cooperare (legislativă);
- c) decizionale, în materie bugetară (adoptă bugetul Comunității);
- d) participarea la relațiile externe.

Caracterul simbolic al Parlamentului rezidă, în primul rând, din faptul că-l nu are dreptul să desemneze un Guvern.

- are puteri de supervizare numai asupra Comisiei, nu și asupra Consiliului.

-Consiliul poate deveni subiectul controlului parlamentar numai în măsura în care fiecare membru este, ca un ministru dintr-un guvern național, subiect al controlului parlamentului național.

- nu are nici o influență asupra compoziției noii Comisii. Guvernele statelor membre pot, teoretic, să repună în drepturi chiar vechea Comisie, propunând aceiași membri.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht asupra Uniunii europene, la 1 noiembrie 1993, Parlamentului european i-au fost conferite puteri suplimentare, și anume:

- în materie co-decizională, împreună cu Consiliul de Miniștri în anumite domenii ale legislației referitoare la piața unică, având posibilitatea (Parlamentul) să respingă definitiv unele propuneri;
- dreptul de a cere Comisiei să înainteze propuneri pentru anumite domenii ale politici comunitare;
- dreptul de a înființa Comisii de anchetă temporare;
- dreptul la petiție.

Autoevaluare:

1. Componenta Parlamentului european. Care este modalitatea delegării deputaților statelor membre?
2. Modalitate organizării și formele activității parlamentarilor statelor membre.
3. Care sunt funcțiile Parlamentului European.
4. Funcțiile Secretariatului General al Parlamentului European.

Note

TEMA 3. ORGANELE COMUNITARE

1. **Organele financiare comunitare**
2. **Alte organe comunitare**

Organele financiare comunitare

1. Banca Europeană de Investiții (B.E.I.)

Instituția financiară a Uniunii Europene, Banca europeană de investiții (B.E.I.) a fost creată în anul 1958, prin Tratatul de la Roma, instituind C.E.E., cu scopul de a finanța investițiile pentru promovarea obiectivelor Uniunii. Banca își are sediul la Luxemburg, oraș considerat, din acest punct de vedere, capitala financiară a Comunităților. Are, de asemenea, birouri la Atena, Bruxelles, Lisabona, Londra, Madrid și Roma.

Rolul său fundamental este acela de a sprijini dezvoltarea echilibrată, integrarea economică și creșterea coeziunii sociale în interiorul Uniunii. B.E.I. implementează componentele financiare ale acordurilor încheiate în cadrul politicii de cooperare a Uniunii.

Toate statele membre contribuie la capitalul subscris al Băncii, fiind reprezentate atât în Consiliul guvernatorilor, cât și în Consiliul directorilor Băncii. Creditele B.E.I. sunt destinate, în special, finanțării proiectelor de dezvoltare a rețelelor transeuropene de transporturi, telecomunicații, aprovizionare cu energie; pentru protecția mediului; creșterea competitivității internaționale a industriei și a întreprinderilor mici și mijlocii. Beneficiare ale acestor credite sunt marile investiții în infrastructură din cadrul Uniunii Europene, dar și programele de sprijinire a dezvoltării țărilor din Europa Centrală și de Est (PHARE), a țărilor din fosta Uniune Sovietică (TACIS), din bazinul mediteranean, din Caraibe și Pacific ori din Africa.

A. Organele Băncii europene de investiții Statutele Băncii, fixate printr-un Protocol, sunt anexate Tratatelor institutive și prevăd mai multe structuri:

a. Banca este condusă de către **Consiliul guvernatorilor**, care este compus din miniștrii delegați ai statelor membre ale Comunităților. În general, acesta este ministrul finanțelor din statul pe care-l reprezintă. Președinția acestei instituții supreme este asigurată de către fiecare stat, prin rotație, pentru o durată de un an. Ordinea în care statul asigură președinția este stabilită pe baza criteriului alfabetic.

Consiliul guvernatorilor este însărcinat să definească direcțiile generale ale politicii Băncii în materia creșterii capitalului. În cadrul Consiliului se votează cu majoritate: deliberarea este

adoptată atunci când ea întrunește voturile pozitive ale statelor care reprezintă 45% din capitalul subscris. Aici se regăsesc mecanismele obișnuite aplicabile în instituțiile financiare ale altor organizații internaționale.

b. **Consiliul de administrație** este compus din 25 de administratori, numiți de către Consiliul guvernatorilor și 13 supleanți. Statele membre propun 24 de administratori și cei 12 supleanți, în timp ce Comisia europeană este reprezentată de către un administrator și un supleant. Președintele și vice-președinții Consiliului de administrație sunt numiți de către Consiliul guvernatorilor, pentru o perioadă de 6 ani.

Misiunea Consiliului este aceea de a executa și de a pune în aplicare ceea ce Consiliul guvernatorilor a decis, precum și gestionarea curentă a Băncii.

Administratorii sunt aleși în funcție de experiența lor profesională. Această instanță decide încheierea de împrumuturi și fixează taxele de interes ale prețurilor susceptibile de a fi acordate.

c. **Comitetul director** este compus dintr-un președinte și 6 vice-președinți aleși de Consiliul guvernatorilor, pentru o perioadă de 5 ani, pe baza propunerilor Consiliului administratorilor. Acest organ de decizie permanent al Băncii deține, în special, rolul de inițiativă pe lângă Consiliul de administrație.

B. Acțiunea Băncii europene de investiții

Principalul rol al Băncii constă în acordarea de împrumuturi pe termen mediu și lung și de garanții pentru finanțarea de proiecte care să contribuie „la dezvoltarea echilibrată a Pieței comune în interesul Comunității”.

Capitalul Băncii este subscris de către statele membre ale Comunităților și ale Uniunii Europene. Repartizarea capitalului între ele este fixată de Statutele sale, fiecare stat având o cotă parte. De-a lungul timpului au avut loc mai multe creșteri de capital, în special, în urma aderărilor succesive. Împrumuturile pe piața de capital sunt realizate cu dobânzi foarte favorabile.

a. Acțiunea Băncii europene de investiții în interiorul Uniunii Proiectele care beneficiază de ajutorul B.E.I. trebuie să corespundă obiectivelor determinate de Tratatul instituind C.E., care le grupează în trei mari sectoare:

- *dezvoltare regională* – în acest domeniu, Banca își desfășoară principală activitate, astfel încât acesta este domeniul care beneficiază de mai mult de jumătate din împrumuturile sale. Numai proiectele localizate în regiunile cele mai puțin dezvoltate vor putea beneficia de împrumuturi, precum și regiunile care cunosc o puternică rată a șomajului structural, în care revenirea la normal este foarte puțin probabil. În practică, aceasta vizează proiectele pentru modernizarea agriculturii, pentru investițiile industriale, pentru ajutorul reconstrucției, pentru proiectele de infrastructură. Banca preia, astfel, acțiunea fondurilor structurale, ceea ce presupune o colaborare stransă cu Comisia europeană, care este însărcinată cu gestionarea acestor fonduri;

- *modernizarea și reconversia întreprinderilor* – prin investirea în acest domeniu, se urmărește ameliorarea industriei la nivel național, dar și susținerea, pe plan internațional, a întreprinderilor mici și mijlocii. Concret, investiția vizează preocupările care au relevanță în ajutorarea regiunilor defavorizate, dar într-un mod 97 Art. 198 E. exclusiv (împrumuturi pentru industria automobilului, pentru utilizarea noilor tehnologii, pentru construcția aeronautică ș.a.).

- *proiectele de interes comun pentru cele mai multe state membre sau pentru Comunitate, în ansamblul său*. Direcțiile fixate vizează, în special, proiectele care urmăresc reducerea dependenței energetice, ameliorarea rețelelor transeuropene în domeniile transporturilor, al telecomunicațiilor și al energiei sau asigurarea protecției mediului și a cadrului viu (amenajarea urbană, patrimoniul arhitectural).

Criteriile necesare pentru ca o propunere de investiție preconizată pe teritoriul comunitar să fie sprijinită printr-un împrumut de către Banca Europeană de Investiții sunt: investiția trebuie să vizeze adancirea și perfecționarea procesului integraționist; de asemenea, investiția trebuie să fie rațională din punct de vedere economic, să fie orientată spre o activitate productivă și să aibă perspective certe de rentabilitate.

Proiectele și cererile de împrumut sunt examinate pe baza acestor criterii, obiectivul global fiind conformitatea proiectului cu politicile comunitare și contribuția sa pentru a le consolida. De asemenea, este examinată viabilitatea financiară a acestora.

b. Acțiunea Băncii europene de investiții în afara Uniunii

Deși principalele investiții sunt destinate proiectelor localizate pe teritoriul statelor membre, B.E.I contribuie și la punerea în aplicare a politicilor cooperării internaționale a Comunităților. În prezent, numeroase state din afara Comunităților beneficiază de ajutorul oferit de Banca de Investiții. Ajutorul financiar oferit de Bancă ajunge în diferite zone ale lumii, printre care:

- în Europa Centrală și de Est, în statele candidate la aderare;
- în țările mediteraneene (Maghreb), pentru proiecte care vizează infrastructura, industria și serviciile;
- în Orientul Apropiat, pentru a asista procesul de pace israelo-palestinian, Libanul, pentru programele de reconstrucție;
- în țările A.P.C. (Africa, Caraibe și Pacific), semnatare ale Convențiilor Lome, care beneficiază de împrumuturi pentru industrie, turism, transporturi;
- în țările din Asia și America latină, către care Uniunea se apropie din ce în ce mai mult, pentru a finanța proiecte de transferuri de tehnologie, contractele de joint-venture (asociere de întreprinderi).

Banca europeană de investiții, prin activitatea pe care o desfășoară, răspunde realizării obiectivelor înscrise în Tratat. Tratatul asupra Uniunii Europene accentuează fenomenul, precizând că ea trebuie să acționeze în strânsă legătură cu fondurile structurale, precum și cu alte instrumente financiare ale Uniunii și ale Comunităților.

Sistemul european al Băncilor Centrale și Banca Centrală Europeană

A. Sistemul European al Băncilor Centrale (S.E.B.C.)

Articolul 4A din Tratatul asupra Uniunii Europene prevede constituirea Sistemului European al Băncilor Centrale și a Băncii Centrale Europene. Acestea își îndeplinesc sarcinile și își desfășoară activitățile în conformitate cu dispozițiile Tratatului și ale Statutului Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene, existent într-un Protocol anexat Tratatului privind Uniunea Europeană.

Potrivit art. 106, paragraful 1 din Tratat, S.E.B.C. este compus din Banca Centrală Europeană și din băncile centrale ale statelor membre (băncile centrale naționale).

Obiectivul principal al S.E.B.C.98 este menținerea stabilității prețurilor. Fără a aduce atingere obiectivului stabilității prețurilor, S.E.B.C. sprijină politicile economice generale din Comunitate, pentru a contribui la realizarea obiectivelor Comunității, așa cum sunt definite în articolul 2 din Tratat. S.E.B.C. acționează conform principiului unei economii de piață deschise, în care concurența este liberă, favorizând o alocare eficientă a resurselor.

În conformitate cu articolul 105, paragraful 2 din Tratat, sarcinile fundamentale 98 Articolul 105, paragraful 1 din Tratat ale S.E.B.C. sunt:

- definirea și implementarea politicii monetare a Comunității;

- desfășurarea operațiunilor de schimb, conform articolului 109 din Tratat;
- păstrarea și administrarea rezervelor valutare oficiale ale statelor membre⁹⁹;
- promovarea bunei funcționări a sistemelor de plăți.

S.E.B.C. contribuie la buna conducere a politicilor promovate de autoritățile competente în ceea ce privește controlul prudential al instituțiilor de credit și stabilitatea sistemului financiar¹⁰⁰.

S.E.B.C. este condus de organele de decizie ale Băncii Centrale Europene.

B. Banca Centrală Europeană (B.C.E.)

Tratatul instituind C.E., la art. 106, par. 1, conferă B.C.E., în fiecare stat membru, capacitatea juridică cea mai largă, recunoscută persoanelor juridice de legislația națională. B.C.E. poate, în special, să dobândească și să instrăineze bunuri mobile și imobile și să stea în justiție.

Articolul 5, par. 4, din Tratatul instituind C.E. precizează faptul că B.C.E. este consultată de către instituțiile comunitare în privința oricărui act comunitar propus în domeniile care țin de competența sa, iar, de autoritățile naționale - în privința oricărui proiect legislativ în domeniile care țin de competența sa, dar în limitele și în condițiile fixate de către Consiliu.

De asemenea, în domeniile care țin de competența sa, B.C.E. poate prezenta avize instituțiilor sau organelor comunitare competente, precum și autorităților naționale.

În îndeplinirea sarcinilor Sistemului european al băncilor centrale, Banca centrală europeană, asistată de băncile centrale naționale, solicită informațiile necesare, fie de la autoritățile naționale competente, fie, direct, de la agenții economici. În acest scop, Banca cooperează cu instituțiile și organele comunitare, precum și cu autoritățile

Această prevedere nu aduce atingere deținerii și gestionării fondurilor de rulment în valută de guvernele statelor membre.

Articolul 105, paragraful 5 din Tratatul competentelor ale statelor membre sau ale statelor terțe și cu organizațiile internaționale.

Atunci când este necesar, B.C.E. este autorizată să participe la armonizarea regulilor și a practicilor privind strangerea, prelucrarea și difuzarea datelor statistice din domeniile care țin de competența sa.

În exercitarea competențelor, Banca centrală europeană nu poate solicita sau accepta instrucțiuni din partea instituțiilor sau a organelor comunitare, a guvernelor statelor membre sau a oricăror alte organisme.

Sediul B.C.E. este la Frankfurt.

Organele de decizie ale B.C.E. sunt: Consiliul guvernatorilor, Comitetul director, Consiliul general al B.C.E.

a. **Consiliul guvernatorilor** este compus din membrii Comitetului director și din guvernatorii băncilor centrale naționale. Fiecare membru al Consiliului dispune de un vot, iar deciziile se iau cu majoritate simplă, cu excepția dispozițiilor contrare conținute de Statutul B.C.E.; votul președintelui este preponderent.

Consiliul guvernatorilor se întrunește de cel puțin zece ori pe an.

b. **Comitetul director**

Comitetul director se compune dintr-un președinte, mai mulți vicepreședinți și alți 4 membri.

Membrii Comitetului director sunt numiți de comun acord de către guvernele statelor membre, la nivelul șefilor de stat și guvern, la recomandarea Consiliului și după consultarea Parlamentului european și a Consiliului guvernatorilor, dintre persoane a căror autoritate și experiență profesională în domeniul monetar sau bancar sunt recunoscute. Mandatul acestora este de 8 ani și nu poate fi reînnoit.

Atribuțiile Comitetului director sunt menționate la aricolele 12, 15, 16 din Protocolul 3. Astfel, Comitetul:

- adoptă orientările și ia deciziile necesare îndeplinirii sarcinilor, încredințate prin Tratat și Statut, Sistemului european al băncilor centrale;
- stabilește politica monetară a Uniunii;
- implementează politica monetară, în conformitate cu orientările și deciziile adoptate de Consiliul guvernatorilor;
- dă instrucțiunile necesare băncilor centrale naționale;
- este responsabil pentru pregătirea reuniunilor Consiliului guvernatorilor.

c. Consiliul general al B.C.E.

Consiliul general al B.C.E. își găsește reglementarea în capitolul 9 al Protocolului 3 din T.U.E., la articolele 45, 46 și 47.

Consiliul este compus din președintele și vicepreședintele B.C.E. și guvernatorii, băncilor centrale naționale.

Potrivit dispozițiilor art. 47, Consiliul general:

- contribuie la îndeplinirea funcțiilor consultative ale B.C.E.;
- contribuie la colectarea informațiilor statistice;
- participă la redactarea rapoartelor de activitate ale B.C.E.;
- contribuie la stabilirea regulilor necesare standardizării procedurii contabile și informării asupra operațiilor B.C.N.;
- contribuie la pregătirile pentru stabilirea irevocabilă a cursurilor de schimb ale monedelor statelor membre care fac obiectul unei derogări, în raport cu monedele sau cu moneda unică, a statelor care nu fac obiectul unei derogări;
- stabilește condițiile de angajare a personalului B.C.E., prevăzute în art. 36 din Protocol și în regulamentul interior al instituției.

B.C.E., în îndeplinirea atribuțiilor ce-i revin, potrivit art. 108 A din Tratatul C.E., adoptă regulamente, în măsura necesară îndeplinirii sarcinilor conferite prin statut, ia deciziile necesare îndeplinirii sarcinilor conferite SBCE în virtutea tratatului CE și a statutului său și emite recomandări și avize.

Regulamentul are aplicabilitate generală. El este obligatoriu în toate elementele sale și este direct aplicabil în toate statele membre.

Recomandările și avizele nu au un caracter obligatoriu.

Decizia este obligatorie pentru destinatarii săi, în toate elementele sale.

Alte organe comunitare

Pe lângă instituțiile comunitare, Tratatul instituează și existența unor organe auxiliare. Astfel, printre dispozițiile Tratatelor, le regăsim și pe cele care fac referire la:

- 1. Comitetul Consultativ C.E.C.A., instituit prin Tratatul C.E.C.A.;**
- 2. Comitetul economic și social, instituit prin Tratatul asupra Uniunii Europene și Tratatul C.E.EA;**
- 3. Comitetul regiunilor, instituit prin Tratatul asupra Comunității europene.**

Aceste trei organe auxiliare prezintă o serie de caracteristici comune, și anume:

- A. membrii lor sunt numiți de către Consiliul U.E., și nu de către guvernele statelor membre;

B. au un caracter consultativ, astfel incat Comitetul Consultativ C.E.C.A. asistă Comisia europeană, iar Comitetul economic și social și Comitetul regiunilor asistă atat Comisia europeană, cat și Consiliul Uniunii;

C. nu dispun de personalitate juridică. Ele au numai funcția de a emite rapoarte, avize, recomandări, la cererea instituțiilor comunitare sau din proprie inițiativă.

Astfel, Comitetul Consultativ C.E.C.A. asistă Comisia, iar Comitetul economic și social și Comitetul regiunilor asistă atat Comisia, cat și Consiliul.

Aceste organe auxiliare nu dispun de personalitate juridică. Ele au doar funcția de a emite rapoarte, avize sau recomandări, la cererea instituțiilor comunitare sau din proprie inițiativă.

1. Comitetul Consultativ C.E.C.A.

Comitetul este format este format din 84 - 118 membri (cifra atinsă in prezent), reprezentanți ai producătorilor, ai muncitorilor și ai comercianților Membrii Comitetului sunt aleși de pe o listă ce conține dublul numărului atribuit fiecărui stat, urmand ca jumătate dintre aceștia să fie numiți de către Consiliu, ceea ce asigură independența lor față de statele cărora aparțin; dintre membrii Comitetului este ales președintele, precum și o conducere colectivă. Durata mandatului este de 2 ani.

Comitetul C.E.C.A. își elaborează Regulamentul interior, acesta nefiind supus aprobării de către Consiliu. Regulamentul interior stabilește existența Comisiilor de specialitate, a căror activitate se concretizează in elaborarea de rapoarte, care vor fi aprobate in plenul Comitetului C.E.C.A.

Atribuțiile Comitetului C.E.C.A pot fi sintetizate, astfel:

A. să avize cu caracter obligatoriu. Comisia este obligată să consulte Comitetul in cazuri limitativ prevăzute de Tratat (de exemplu: fixarea obiectivelor generale, a programelor, a liniilor directe ale acțiunii sale in materie de investiții, înțelegeri, concentrări ș.a.).

B. să avize avand caracter facultativ, caz in care Consiliul sau Comisia le pot solicita numai in cazurile in care acestea consideră necesar. Fiecare consultație oferită de Comitet capătă valoarea unei dispoziții de Tratat.

2. Comitetul economic și social (C.E.S.)

Comitetul economic și social numără, in prezent, 222 de membri, reprezentand patronatul, salariații și diferite ramuri de activitate (agricultori, meșteșugari, proprietar de întreprinderi mici și mijlocii, liberi profesioniști, reprezentanți ai consumatorilor, ai comunității științifice și pedagogice, ai economiei sociale, ai familiei, ai mișcărilor ecologiste).

C.E.S. este modelul, la nivel comunitar, al Comitetelor economico-sociale existente in statele membre, in cadrul cărora patronii se pun de acord cu sindicatele. Membrii C.E.S. sunt aleși, in unanimitate, de către Consiliul Uniunii Europene.

In practică, statele își mențin influența in numirea membrilor C.E.S., deoarece Consiliul votează o listă de propuneri primită de la statele membre.

Mandatul membrilor C.E.S. poate inceta in următoarele cazuri (potrivit Regulamentului intern al C.E.S.):

- A. implinirea termenului de 4 ani, perioadă pentru care sunt desemnați;
- B. demitere;
- C. forță majoră;
- D. pierderea cetățeniei/naționalității in baza căreia au fost numiți;
- E. absența repetată de la sesiunile plenare;
- F. condamnarea pentru o cauză penală;
- G. deces.

Membrii C.E.S. își desemnează un președinte și pe cei 21 de membri ai conducerii colective. Convocarea Comitetului este făcută de către președintele acestuia. Mandatul președintelui și al celorlalți membri ai conducerii colective este de 2 ani.

Comitetul, cu sediul la Bruxelles, trebuie consultat înaintea adoptării unui număr de decizii. De asemenea, el poate să formuleze opinii din proprie inițiativă.

Comitetul își desfășoară activitatea în cadrul mai multor secțiuni, și anume: agricultură, transporturi, energie atomică, probleme economice și financiare, dezvoltare regională, afaceri externe ș.a. Fiecare dintre membrii Consiliului pot face parte din maxim 3 secțiuni, fiecare secțiune numărând între 30 și 60 de membri.

În urma consultărilor pe care le acordă, Comitetul poate emite următoarele acte:

a. *avize obligatorii*: este vorba despre o formalitate substanțială indispensabilă legalității actelor comunitare. Tratatul obligă, după caz, Consiliul sau Comisia să-i ceară un aviz cu privire la anumite proiecte de acte, această listă fiind mărită prin

Actul unic european și, mai târziu, prin Tratatul de la Maastricht (de exemplu, politica agricolă comună, politica socială, a transporturilor, libera circulație a muncitorilor ș.a.).

b. *avize facultative*: Comitetul poate fi consultat chiar atunci când această cerință nu îmbracă forma unei constrangeri care să decurgă din tratatele constitutive. Astfel, există două situații:

- autosesizarea, în sensul că el poate da un aviz din propria sa inițiativă și să elaboreze raporturi cu privire la orice problemă. Această posibilitate, acordată în urma summit-ului de la Paris din anul 1972, a fost consacrată prin Tratatul de la Maastricht, în art. 198 C.E.;

- consultarea voluntară, prin care Consiliul și Comisia pot solicita un aviz, atunci când aceste instituții consideră că este necesar (de exemplu, în sectoarele care privesc dezvoltarea tehnologică, sănătatea, relațiile externe).

Actele pe care Consiliul sau Comisia le solicită trebuie să fie prezentate de către C.E.S. într-un interval de 45 zile. Dacă nu au fost prezentate în acest termen, cele două instituții care le-au solicitat pot adopta respectivul act fără avizul C.E.S.

Orice aviz pe care Comitetul îl dă trebuie să fie adoptat cu majoritate simplă și să fie publicat în Jurnalul Oficial al Comunităților europene.

În concluzie, Comitetul economic și social are o triplă vocație:

- contribuie la decizia comunitară, adresând opiniile reprezentanților „forțelor vii”, care informează autoritățile de preocupările sau de obiectivele pe care el le considera ca fiind primordiale;

- constituie locul de dialog privilegiat și permanent între diferitele categorii socio-profesionale;

- reprezintă un centru de informare indispensabil cu privire la inițiativele și realitatea comunitară.

Comitetul regiunilor

Comitetul regiunilor, creat prin Tratatul asupra Uniunii Europene (1992), este alcătuit din 222 reprezentanți ai colectivităților locale și regionale și dintr-un număr egal de membri supleanți, numiți pe o perioadă de 4 ani.

Tratatul prevede obligativitatea consultării Comitetului regiunilor de către Comisie sau Consiliu în numeroase domenii care afectează interesele regionale, îndeosebi în domeniile: educație, tineret, cultură, sănătate, coeziune economică și socială, rețele transeuropene de transporturi, de telecomunicații și energie. Comitetul regiunilor poate formula opinii din proprie inițiativă.

În afara sesiunilor plenare, organizate de cinci ori pe an, activitatea Comitetului regiunilor se desfășoară în opt comisii și patru subcomisii. Cele opt comisii sunt: dezvoltare regională,

economică, finanțe locale și regionale; amenajarea spațiului, agricultură, vanătoare, pescuit, pădure, mare și munte; transporturi și rețele de comunicare; politici urbane; amenajare teritorială, mediu, energie; educație și formare Natacha Vigne, op. cit., p. 176 profesională; Europa cetățenilor, cercetare, cultură, tineret și consumatori; coeziune economică și socială, politică socială, sănătate publică.

O comisie specială pregătește propuneri pentru reforma instituțională a Uniunii Europene.

Ca organ de reprezentare a intereselor locale și regionale, Comitetul contribuie la consolidarea legăturilor dintre cetățenii aceleiași regiuni, la apropierea și implicarea acestora în deciziile Uniunii.

Rolul Comitetului regiunilor, în ansamblul sistemului instituțional comunitar european, poate fi rezumat, astfel:

A. consultarea Comitetului este obligatorie într-un anumit număr de domenii expres prevăzute de tratate. De exemplu:

a. în domeniul educației, al formării profesionale și al tineretului. Obiectivele acestei competențe comunitare sunt date de dimensiunea europeană a educației (mobilitatea profesorilor și a studenților, recunoașterea diplomelor ș.a.).

Consiliul este chemat să statueze cu majoritate calificată în anumite cazuri, comitetul este chemat să-și dea avizul său și aceasta se explică, în special, prin faptul că atribuțiile în acest domeniu sunt în competența colectivităților infrastatale;

b. în domeniul cultural. Consiliul poate să adopte acțiuni de încurajare pentru răspândirea culturii și istoriei popoarelor europene, pentru salvarea patrimoniului cultural de importanță europeană. În acest sector, Comitetul trebuie să fie consultat;

c. în domeniul sănătății publice. Principalele acțiuni vizează prevenirea maladiilor și a marilor flageluri, cuprinzând aici și toxicomania;

d. în domeniul rețelelor transeuropene, domeniu care este strans legat de realizarea unui spațiu fără frontiere interne: este vorba despre favorizarea interconexiunilor;

e. în materia coeziunii economice și sociale.

B. consultarea este facultativă, la cererea Consiliului sau a Comisiei atunci când acestea consideră că este oportună.

C. avizul poate fi, de asemenea, rezultatul unei autosesizări a Comitetului regiunilor, atunci când acesta îl consideră util, caz în care îl va transmite autorităților decizionale (de exemplu, în sectoare, precum: agricultura sau protecția mediului inconjurător).

Autoevaluare:

1. Lămurii funcțiile Băncii Europene de Investiții.
2. Care sunt acțiunile Băncii de investiții în statele Comunității Europene și în afara lui ?
3. Lămurii funcțiile organelor comunitare auxiliare.
4. Care sunt funcțiile Comitetului economic și social ?

Note

TEMA 4. TRATATUL DE LA NISA CU PRIVIRE LA REFORMA IN MATERIA INSTITUȚIILOR UNIUNII EUROPENE

- 1. Parlamentul European**
- 2. Consiliul Uniunii Europene**
- 3. Comisia europeană**
- 4. Curtea de Justiție**
- 5. Xcurtea de Control**
- 6. Comitetul Economic și social**
- 7. Comitetul Rejional**

Reuniunea de la Nisa a reprezentat o etapă necesară în evoluția construcției europene, tocmai pentru realizarea obiectivelor acesteia.

Perspectiva aderării unor noi state a generat necesitatea apariției unor schimbări în sensul perfecționării și adaptării instituțiilor comunitare la noile realități.

În relație cu tendința extinderii ariei geografice europene a Uniunii, prin aderarea a noi state, se manifestă cerința ca U.E. să aibă o structură instituțională eficientă care să contribuie la afirmarea organizației pe plan mondial. Se urmărește, astfel, o adaptare a structurii create pentru o Uniune ce avea în componența sa numai 6 state membre la realitățile impuse de o Europă unită, care va număra, probabil, 30 de state.

Semnarea Tratatului de la Nisa, în 26 februarie 2001, semnifică, de fapt, încheierea lucrărilor Conferinței Interguvernamentale ce a fost convocată cu un an în urmă, adică în data de 14 februarie 2000. S-a urmat în acest sens formularea unui răspuns la problema care, pe drept cuvânt, frământă decidenții și teoreticienii domeniului cu privire la posibilitatea funcționării Uniunii, dar nu oricum, ci eficient, în situația în care numărul actual al statelor membre s-ar dubla. De aceea a fost necesară dezbaterea de la Nisa, prilej care a făcut posibilă exprimarea participanților, în principal, în probleme, cum ar fi: componența Parlamentului European; extinderea votului cu majoritate calificată în cadrul Consiliului și reponderarea voturilor; componența Comisiei Europene; cooperarea consolidată; adoptarea unei Carte fundamentale a drepturilor omului, apărarea comună și Europa socială.

Parlamentul european

Parlamentul European este instituția care reprezintă cetățenii statelor membre.

În multe domenii, Parlamentul acționează în calitate de co-legislator, îndeplinind atribuții co-decizionale, împreună cu instituția Consiliului; ambele instituții constituind și autoritatea bugetară a U.E.

Tratatul de la Nisa accentuează rolul de co-legislator al Parlamentului, creand, in același timp, o nouă bază legală ce permite Consiliului să adopte reguli pentru partidele politice de la nivelul european, in special in privința fondurilor acestora.

O problemă avută in vedere de Tratat este aceea a numărului de eurodeputați, incercandu-se o corelație cu numărul membrilor noi care vor exista. Astfel, Tratatul a limitat numărul membrilor Parlamentului la 732. Analizand repartizarea locurilor, se observă o ușoară discriminare a țărilor candidate est-europene. Astfel, Ungaria și Cehia, cu o populație de 10 milioane, au planificate numai 20 de locuri, in comparație cu Portugalia și Belgia, avand o populație mai redusă, care au repartizate 22 de locuri.

O altă modificare importantă este creșterea ponderii Germaniei, care păstrează numărul actual de 99 de parlamentari, in timp ce toate celelalte state membre și-l diminuează.

Consiliul Uniunii Europene

Extinderea votului cu majoritate calificată

In ceea ce privește Consiliul, s-a ajuns la concluzia că va fi foarte dificil să se obțină votul unanim, in situația in care vor fi aproape 30 de state membre, existand pericolul “paralizării” activității in adoptarea deciziilor. Așadar, sarcina reformei este aceea de a reduce numărul cazurilor in care statele membre pot folosi dreptul lor de veto.

Astfel, ratificarea Tratatului de la Nisa va permite ca in legătură cu 30 de articole din Tratat să se ia decizii cu majoritate calificată (anterior a fost necesară unanimitatea și pentru acestea).

Demersul a fost destul de dificil pentru a ajunge la o înțelegere in această privință din cauza intereselor statelor membre “mari”, care, fiecare, deținea un domeniu sensibil in care și-ar fi dorit să păstreze controlul. De aceea, există domenii de importanță majoră supuse încă votului cu unanimitate (ex.: apărarea, politica comercială, de imigrare și azil care interesează, mai ales, Germania, la care se adaugă politica fiscală și socială, in atenția Marii Britanii).

Reponderea voturilor

Scopul urmărit a fost acela de a fi reflectate cat mai fidel puterea economică și ponderea demografică in numărul de voturi alocate.

Astfel, un acord nu va putea fi incheiat fără acceptul a 14 dintre cele 27 de state preconizate a fi membre ale U.E.

Statele “mari” (Germania, Franța, Marea Britanie, Italia) s-au plasat pe același nivel.

Prin urmare, o decizie poate fi luată numai dacă cel puțin 14 state au votat in favoarea ei sau reprezintă cel puțin 62% din populația europeană.

TOTAL: 345 de voturi

Comisia Europeană

In privința Comisiei au fost corelate 2 aspecte:

- noile aderări care presupun o sporire a numărului comisarilor și
- buna funcționare a Comisiei, posibilă cu un număr restrans sau cel puțin fără o creștere proporțională cu numărul noilor state membre.

Prin Tratatul de la Nisa a fost aleasă varianta limitării numărului comisarilor la 27. Naționalitatea comisarilor va fi determinată potrivit principiului rotației.

Un pas important in accentuarea caracterului supranațional al Comisiei este acela al schimbării de numire a președintelui și a membrilor Comisiei: de la unanimitate s-a trecut la majoritate

calificată, în același timp acordându-se atribuții sporite președintelui, în sensul că acesta va decide distribuirea sarcinilor și responsabilităților. De asemenea, Președintele va numi (după aprobarea colegiului) vice-președinții Comisiei și va putea cere demisia unui membru (tot cu aprobarea colegiului).

Curtea de Justiție

Cu același prilej, s-a apreciat faptul că extinderea U.E. va afecta capacitatea Curții de a soluționa viitoarele cazuri, considerându-se că, deja, Curtea este supraaglomerată.

Astfel, Tratatul de la Nisa caută să împartă sarcinile între Curte și Tribunalul de primă instanță într-o manieră mult mai eficientă. De asemenea, Tratatul permite crearea unor Camere specializate pentru anumite domenii.

Curtea va continua să fie alcătuită dintr-un judecător din fiecare stat membru, însă ea se va putea întruni și într-o Mare Cameră de 13 judecători (în loc să se întrunească într-o sesiune plenară, alcătuită din toți judecătorii).

În același timp, se va institui o procedură de urgență în cazul recursurilor prejudiciale mai sensibile, iar recursurile prejudiciale având caracter "tehnic" vor fi transferate Tribunalului de primă instanță.

Curtea de Conturi

Aceasta va fi constituită, conform Tratatului de la Nisa, din reprezentanți ai fiecărui stat membru, îndeplinind un mandat pentru un termen de 6 ani. Membrii vor fi numiți de către Consiliu, care va decide cu majoritate calificată (și nu cu unanimitate).

Curtea de Conturi se va putea constitui în Camere pentru a adopta anumite tipuri de rapoarte sau avize.

Dispozițiile Tratatului prevăd îmbunătățirea colaborării cu instituțiile naționale similare. Unul dintre mijloacele utilizate în acest sens poate fi constituirea de către președintele Curții de Conturi a unui comitet de legătură cu cei care sunt conducători ai instituțiilor naționale corespunzătoare.

Comitetul Economic și Social

Prin Tratatul de la Nisa, sporesc rolul și influența acestui Comitet, ca for de cercetare a intereselor partenerilor economici și sociali, la nivelul ansamblului U.E.

Comitetul va avea în componența sa reprezentanți în număr de cel mult 350, ceea ce va permite actualelor state membre să-și mențină numărul de locuri deținute în prezent.

Comitetul Regiunilor

Numărul membrilor Comitetului Regiunilor a fost limitat tot la 350. De asemenea, Tratatul de la Nisa solicită ca membrii Comitetului să aibă mandat electoral de la autoritățile pe care le reprezintă sau condiția să le fie responsabili din punct de vedere politic.

Autoevaluare:

1. Care este scopul Parlamentului European reeșind din deciziile Tratatului de la Nisa?
2. Revendicările Consiliului U.E.
3. Problemele votului în Parlamentul European și deciziile primite în cadrul Tratatului dev la Nisa în problema dată.

4. Cum a fost restructurat Consiliul European?
5. Curtea de Justiție și restructurarea lui.

Note

TEMA 5. CONSILIUL EUROPEI

1. Scurt istoric al Consiliului Europei
2. Organizarea instituțională a Consiliului Europei

Consiliul Europei, cea mai veche organizație de cooperare, este simbolul apărării libertăților și drepturilor indivizilor.

Apariția Consiliului Europei se inscrie în curentul general care își propune ca finalitate **apropierea statelor europene pe plan politic**, având drept punct de plecare discursul lui Wiston Churchill din 19 septembrie 1946, ținut la Universitatea din Zúrich. Tratatul de la Londra, din 5 mai 1949, cuprinde statutul Consiliului Europei și reprezintă rezultatul mai multor etape de negocieri care au avut ca scop dorința de a reuni regimurile politice europene ale timpului de tip liberal.

Scurt istoric al Consiliului Europei

Congresul Europei

Congresul Europei s-a reunit la Haga între 7 și 10 mai 1948. Această reuniune nu a avut un caracter interguvernamental, deoarece a beneficiat numai de prezența personalităților reprezentative pentru mișcările europene care apărau și chemau la realizarea unei Europe unite. Participanții nu au avut un caracter reprezentativ, ceea ce limita competențele lor în ceea ce privește crearea unei organizații internaționale.

Acest lucru nu a împiedicat, însă, exercitarea unei influențe determinante, deoarece congresmenii erau intelectuali sau oameni politici de prim rang: în jur de 1000 de congresmeni au fost prezenți, printre care un număr important îl reprezentau membrii guvernelor, parlamentari, universitari, personalități ale lumii religioase și sindicale fost prezidată de Winston Churchill. Deși aparțineau unor partide politice diferite, cei prezenți la Congres cereau unificarea europeană.

Cele două idei care au stat la baza desfășurării Congresului Europei, și care se regăsesc pe viitor în diferitele etape ale construcției europene, în general, au fost:

- **parte a celor prezenți erau partizanii unei Europe calificate ca „supranațională”, adică a unei uniuni de state care să cuprindă în structurile sale o**

Adunarea democratică și reprezentativă, susceptibilă de a impune punctele sale de vedere guvernanzilor. Aceasta este teza cea mai integraționistă și favorabilă unei federații europene;

- alți participanți aveau o **concepție minimalistă a Europei, limitată numai la cooperarea între state, cu structură dominantă, formată din reprezentanți ai guvernelor și care să dispună de puteri de decizie în cea mai reală tradiție a organizațiilor internaționale.**

La finalul lucrărilor Congresului a fost adoptată o rezoluție care cuprindea mai multe puncte, printre care:

realizarea unei uniuni politice între statele europene;

inființarea unei Adunări Parlamentare care să cuprindă delegații ale parlamentelor naționale;

elaborarea unei Carte a drepturilor omului la nivel european.

Deși Congresul nu a reușit să pună bazele Consiliului Europei, ca organizație, reuniunea își are importanța sa în ceea ce privește acțiunea viitoare a guvernelor europene.

Conferința de la Londra

Congresul de la Haga nu a rămas fără ecou în rândul guvernanților europeni ai acelei perioade. Astfel, guvernul francez, în august 1948, a luat inițiativa și a propus o conferință pregătitoare și altor state europene. Concret, conferința se adresa statelor membre ale Uniunii Occidentale (alianță militară, astăzi dispărută, creată prin Tratatul de la Bruxelles, din 17 martie 1948, care reunea Belgia, Franța, Luxemburg, Olanda și Regatul Unit). Propunerea Franței a fost susținută de guvernul Belgiei, însă a fost primită cu reticență de guvernul Marii Britanii.

La 26 octombrie 1948, s-a decis înființarea unui „Comitet pentru studiul și dezvoltarea unității europene”, format din reprezentanții a cinci state membre ale Uniunii Occidentale. Cele două tendințe prezente la Haga au reapărut și aici, astfel încât stabilirea naturii și a structurii viitoarelor instituții se fundamenta pe două idei principale, și anume:

- teza franco-belgiană, care prevedea ca organizarea statelor să fie coordonată de către o Adunare europeană alcătuită din parlamentari, care să delibereze cu majoritate de voturi. Această idee era, într-adevăr, una nouă în ceea ce privește structurile interne ale unei organizații internaționale;

- teza britanică, mai tradiționalistă, viza înființarea unei Adunări formată din delegații ale guvernelor, lipsită de putere de decizie, aceasta fiind încredințată unui Comitet de miniștri.

În urma unor negocieri, destul de dificile, purtate în cadrul reuniunii miniștrilor statelor membre ale Uniunii Occidentale, s-a ajuns la un compromis. Acordul de principiu prevedea:

a. o organizație de state denumită „Consiliul Europei”, al cărui sediu să fie la Strassbourg;

b. o Adunare formată din parlamentari, dar numai având rol consultativ;

c. un organism interguvernamental care să dețină puterea de decizie.

Acest compromis reia, de fapt, teza franco-belgiană.

În lunile martie și mai 1949, la Londra, a avut loc întâlnirea finală. Astfel, a fost organizată o conferință în scopul adoptării statutului, adică a tratatului constitutiv al noii organizații. La conferință au participat zece state, și anume: cinci state membre ale Uniunii Occidentale, cărora li se adaugă Danemarca, Irlanda, Italia, Norvegia și Suedia. Cele zece state fondatoare au semnat la, la 5 mai 1949, Statutul care pune bazele Consiliului Europei, Statut ce a intrat în vigoare la 3 august 1949.

Inființarea Consiliului Europei constituie o primă tentativă a construcției unei Europe „europene”; drept urmare, de-a lungul timpului, și alte organizații la nivel statal și-au făcut apariția pe scena relațiilor europene și internaționale. Astfel, regăsim:

- Organizația europeană a cooperării economice (O.E.C.E.), creată prin Tratatul de la Paris, la 16 aprilie 1948, destinată repartizării ajutorului american, cunoscut sub numele de Planul Marshall și solicitată de către Statele Unite care nu doreau să realizeze ele însele această repartiziție;

- Alianța Atlantică, al cărui Tratat a fost încheiat la 4 aprilie 1949; organizația reunește atât state europene, cât și Statele Unite și Canada;

- Uniunea Occidentală, singura organizație veritabilă europeană, care, însă, a funcționat puțin timp.

Consiliul Europei dispune de mijloace de acțiune modeste, iar repartizarea puterii decizionale rămâne cea tradițională. Esențială este dorința statelor europene de a apăra aceeași concepție a democrației liberale față de regimurile comuniste.

Organizarea instituțională a Consiliului Europei

Instituțiile unei organizații de cooperare politică sunt, în principiu, destul de sumare în raport cu sistemul instituțional necesar punerii în aplicare a mecanismelor și a procedurilor de integrare a statelor. Consiliul Europei se situează, din acest punct de vedere, între două ipoteze. Astfel, se regăsesc structurile clasice ale unei organizații internaționale tradiționale, însă prezența Adunării constituie un element de originalitate.

Adunarea consultativă a Consiliului Europei

Statutul din 5 mai 1949 folosește termenul de Adunare consultativă, cu toate că aceasta s-a autoproclamat „Adunare parlamentară”, în anul 1974.

Adunarea numără 286 membri titulari și supleanți, repartizați între diferitele state membre, într-un mod ponderat, însă nu egalitar. Numărul de membri repartizați variază în funcție de mărimea populației statelor membre și este cuprins între 2 și 18 reprezentanți.

Membrii Adunării nu sunt aleși prin sufragiu universal, spre deosebire de Parlamentul european, ci prin sufragiu indirect. Ei sunt aleși de către parlamentele naționale, potrivit unei proceduri stabilite la acest nivel. Formula este una intermediară, între sufragiul direct și delegațiile guvernamentale, ceea ce constituie o noutate pentru anul 1949, și chiar și pentru etapa actuală. Prezența parlamentarilor din Camerele naționale conferă, totuși, o mai mare originalitate Consiliului Europei, prezență necesară pentru a simboliza reunirea statelor democratice.

Adunarea, cu sediul la Strasbourg, funcționează după modelul parlamentar: este condusă de către un Birou ales pentru o perioadă de 3 ani de către Adunare, având în compunere un Președinte și 17 vice-președinți.

Există, de asemenea, o serie de comisii permanente, pe domenii, cum ar fi: politic, economic, social, știință și tehnologie, juridic și drepturile omului, cultură și educație, mediu, puteri locale, agricultură, raporturile cu alte state europene, raporturile cu parlamentele naționale, buget.

Adunarea se reunește câte o săptămână în lunile: ianuarie, aprilie, iunie, septembrie.

A. Atribuțiile Adunării

Deși poartă denumirea de „Adunare parlamentară”, instituția nu deține puteri legislative și nu adoptă decizii obligatorii pentru statele membre. Acest aspect nu împiedică, însă, ca Adunarea să exercite o anumită influență. Articolul 22 din Statutul Consiliului Europei prevede faptul că ea este „organul deliberativ (...). Ea discută (...) și transmite concluziile sale Comitetului de miniștri sub formă de recomandări”.

Formele în care Adunarea parlamentară a Consiliului Europei poate interveni sunt diverse, și anume:

- a. adoptă recomandări adresate Comitetului de miniștri;
- b. votează rezoluții pentru a exprima punctul său de vedere cu privire la toate problemele care intră în competențele Consiliului Europei și, în special, cele destinate statelor membre;
- c. emite avize în cazurile prevăzute de textul fondatorilor;

- d. hotărăște directive care vizează problemele de procedură;
- e. propune statelor membre adoptarea de convenții internaționale cu privire la temele diverse care ameliorează astfel rețeaua convențională care unește diferitele state membre.

Funcțiile Adunării parlamentare cuprind:

- organizarea internă a Adunării, aceasta deținând, în acest caz, o putere de decizie, deoarece ea se adresează ei înseși. Adunarea își adoptă regulamentul interior, creează comisiile, stabilește data deschiderii sesiunilor ș.a.
- avizele în cadrul procedurii de aderare a statelor;
- alegerea Secretariatului general al Consiliului European, a secretarilor generali adjuncți, ca și judecătorii Curții europene a drepturilor omului;
- recomandările adresate Comitetului de miniștri la cererea acestuia sau în mod direct. Ea poate, de asemenea, să adreseze întrebări scrise sau orale Comitetului.

Intr-o manieră mai generală, se poate spune că Adunarea parlamentară joacă rolul de tribun al Europei, deoarece personalități politice de anvergură vin să țină discursuri, iar membrii săi au ocazia de a-și exprima punctele de vedere.

Pe de altă parte, Adunarea se constituie și într-un forum parlamentar: o dată pe an, dezbaterile au loc cu privire la activitatea O.C.D.E. (Organizația de Cooperare și

Dezvoltare Economică, care reunește 29 de state de pe 4 continente) și B.E.R.D (Banca europeană pentru reconstrucție și dezvoltare, înființată în anul 1990 și a cărei misiune este de a ajuta prin împrumuturi, reconstrucția și conversia economică din Europa de Est). Delegațiile parlamentare formate din toate statele membre ale acestei organizații și ale acestei bănci (ai căror acționari sunt, în majoritate, statele membre ale Uniunii Europene) dezbate bilanțul anual al activității lor. Astfel, Adunarea apare în această situație ca un garant al acestor organisme.

B. Reuniunile la nivel înalt ale Consiliului European

Prima reuniune la nivel înalt a Consiliului European s-a desfășurat la Viena, în octombrie 1993, când, la inițiativa Președintelui Republicii franceze, lansată în mai 1992, șefi de stat și de guvern s-au întâlnit. Această reuniune a celor mai înalte autorități politice din statele membre accentuează considerabil notorietatea Consiliului European al cărui statut prevede că reuniunile au loc numai la nivel ministerial chiar dacă acest tip de reuniune nu are o bază juridică textuală, practica admite acest gen de inițiativă.

După reuniunea de la Viena, a fost adoptată, de către șefii de stat și guvern, o rezoluție care exprimă tema dominantă a întâlnirii. Este vorba despre protecția minorităților naționale, element determinant pentru stabilitatea continentului european.

Declarația finală a reuniunii cere redactarea unei convenții – cadru internațional care va fi apoi deschisă semnării și ratificării de către statele membre, potrivit formulei tradiționale. Această convenție a fost pregătită în cadrul Consiliului European și propusă statelor în ianuarie 1995.

C. Comitetul miniștrilor

Dacă Adunarea este o structură plină de originalitate, Comitetul miniștrilor este o instanță dintre cele mai clasice, pe care o regăsim în cadrul oricărei organizații internaționale.

a. Componenta Comitetului miniștrilor

Articolul 13 din statutul Consiliului European prevede faptul că acest Comitet este format din miniștrii afacerilor externe din diferite state membre. Deoarece reuniunile erau destul de rare, a fost înființat un sistem care să suplinească acest lucru.

Astfel, la nivel ministerial (miniștrii europeni sau miniștrii de resort) au loc reuniuni ce se desfășoară o dată sau de două ori pe an.

Președinția Comitetului de miniștri este asigurată, pe rand, de către statele membre, prin rotație, în ordine alfabetică.

b. Atribuțiile Comitetului miniștrilor

Articolul 13 Statutul de la Londra, din anul 1949, prevede faptul că această instituție este cea care are competența de a acționa în numele Consiliului Europei. În ceea ce privește Comitetul miniștrilor, spre deosebire de Adunarea consultativă, suntem în prezența unei structuri abilitate să ia decizii în concordanță cu componența sa.

Astfel, Comitetul are posibilitatea:

- să adopte recomandări lipsite de orice forță obligatorie pentru destinatarii săi, în acest caz statele membre;
- să invite la aderare un stat în condițiile Statutului institutiv;
- să voteze deciziile cu efect obligatoriu în domeniul administrării interne a Consiliului Europei (de exemplu, el adoptă bugetul);
- să fie un organ de conciliere între o persoană care se consideră victimă a unei încălcări a Convenției europene a drepturilor omului și statul acuzat de această încălcare în cadrul procedurii de garantare prevăzută în Convenție;
- să adopte convenții internaționale care sunt, apoi, propuse diferitelor state membre;
- să propună Secretariatul general.

Modalitățile de vot în cadrul Comitetului de miniștri sunt cele stabilite prin Statutul de la Londra care distinge între situațiile în care este necesar votul cu majoritate simplă de cele în care este cerută majoritatea de două treimi din membrii sau sufragiul exprimat și votul cu unanimitate. În fapt, aceste dispoziții sunt inutile deoarece actele sunt adoptate cu unanimitate și, uneori, prin consens. Este adevărat că unanimitatea poate împiedica adoptarea unui act, ajungându-se astfel, la un blocaj.

D. Secretariatul general al Consiliului Europei

Secretariatul, condus de către Secretarul general, reprezintă continuitatea activității acestei organizații internaționale.

a. Alegerea Secretariatului general

Secretariatul general al Consiliului Europei este ales de către Adunare cu majoritate, pe baza unei propuneri a Comitetului de miniștri. Inițial, funcționarii erau aleși dintre cei care aveau o carieră diplomatică. În timp, însă, aceștia au fost și sunt aleși dintre personalitățile politice de rang înalt, în primul rând dintre parlamentari, apoi dintre foștii miniștri.

De asemenea, Adunarea alege, în aceleași condiții, doi secretari adjuncți.

b. Atribuțiile Secretariatului general

În ceea ce privește rolul Secretariatului general într-o organizație internațională au fost elaborate două teze, și anume:

- rolul său este limitat la sarcini pur administrative;
- rolul său este important, datorită atribuirii de puteri proprii prin Statut și prin prestigiul său politic și moral.

În cadrul Consiliului Europei, locul Secretariatului general a evoluat de-a lungul timpului. Inițial, Secretariatul era privit ca un auxiliar administrativ, având drept atribuție principală organizarea

serviciilor. In prezent, Secretariatul are un rol important in cadrul organizației, sub controlul Adunării consultative. Evoluția tipului de personalități alese și-a făcut simțită influența. Atribuțiile Secretariatului general sunt diverse, printre care le intalnim pe următoarele: atribuțiile administrative; pregătirea tehnică și materială a reuniunilor Comitetului și ale Adunării; prezența la reuniunile și sesiunile Comitetului de miniștri și ale Adunării, cu excepția deciziilor contrare care ii permit să participe la activitățile organizației; elaborarea raportului anual cu privire la cooperarea europeană prezentat la sesiunea de primăvară a Adunării ș.a.

E. Congresul autorităților locale și regionale

Cea mai importantă structură subsidiară a Consiliului Europei este Congresul autorităților locale și regionale ale Europei care, propus de Adunarea consultativă in anul 1953, are un caracter permanent incepand cu anul 1961. El reunește reprezentanți, aleși sau funcționari, din administrația teritorială. Fiecare delegație națională cuprinde același număr de reprezentanți. Asociația colectivităților locale este necesară avand in vedere prezența structurilor locale descentralizate ca un element care tinde să amelioreze exercițiul democrației. Congresul este competent să dea avize Comitetului de miniștri cu privire la orice problemă care vizează colectivitățile teritoriale, să incurajeze parteneriatele și să participe la elaborarea convențiilor cu privire la cooperarea trasfrontieră de după anul 1980.

F. Curtea europeană a drepturilor omului

Inițiată in anul 1959, după ce opt state ii acceptau jurisdicția (condiție stabilită prin art. 56 din Convenția europeană a drepturilor omului – C.E.D.O.), Curtea de la Strasbourg este o jurisdicție internațională independentă.

Curtea este formată dintr-un număr egal cu cel al membrilor Consiliului Europei și nu poate cuprinde mai mult de un reprezentant al aceluiași stat.

Judecătorii ocupă locul cu titlu individual.

Independența judecătorilor Curții europene a drepturilor omului este garantată de calificările impuse prin lege, imunități foarte intinse¹⁰⁶ și, mai ales, modul acestora de desemnare. Judecătorii Curții de la Strasbourg sunt aleși, pentru o perioadă de 9 ani, cu o innoire parțială o dată la trei ani și posibilitatea realegerii, de către Adunarea Consiliului Europei, cu majoritate de voturi, de pe o listă prezentată de fiecare stat membru al Consiliului Europei. Lista trebuie să cuprindă cel puțin doi candidați care să aibă cetățenia statului. Spre deosebire de judecătorii Curții de justiție a Comunităților europene și ai Curții internaționale de justiție, judecătorii Curții europene a drepturilor omului își pot continua exercitarea unei profesii, însă Regulamentul interior al Curții și Protocolul nr. 8, din 19 martie 1958 stipulează faptul că aceștia nu pot își pot asuma „funcții incompatibile cu cerințele de independență și de disponibilitate” inerente mandatului lor.

Independența colegială a Curții este, de asemenea, garantată. Curtea își stabilește propriul Regulament interior și își propune procedura care se urmează in fața sa. Astfel, Curtea își alege singură președintele și vicepreședinții.

Curtea statuează cu majoritate de voturi, judecătorii putand reuni opiniile lor in mod individual; deliberările au un caracter secret.

De asemenea, Curtea dispune de serviciile unei grefe care se bucură de o mare autonomie.

Potrivit Protocolului nr. 8, Curtea europeană a drepturilor omului are și o competență consultativă cu privire la interpretarea Convenției și a Protoalelor sale.

Avizul Curții, care nu poate fi sesizată decăt de către Comitetul de miniștri, nu poate viza conținutul sau intinderea drepturilor garantate, precum nici orice altă problemă care poate face obiectul unui recurs in fața organelor inființate prin Convenție.

Curtea nu poate fi sesizată direct cu un litigiu in materia drepturilor omului. In prealabil, trebuie ca procedura de conciliere să se fi desfășurat in fața Comisiei și incheiată fără a se ajunge la o rezolvare amiabilă. Astfel, dreptul de a sesiza Curtea o au numai Comisia și statele contractante. In prezent fiind operate modificări de procedură, in sensul dispariției procedurii „admisibilității.

Autoevaluare:

1. Scurt istoric al Consiliului Europei
2. Care este importanța Conferinței de la Londra pentru Comunitatea Europeană
3. Explicați Organizarea instituțională a Consiliului Europei
4. Componența și competența Comitetului miniștrilor
5. Secretariatul general al Consiliului Europei, funcțiile.

Note

TEMA 6. ORGANIZAȚIA TRATATULUI ATLANTICULUI DE NORD (N.A.T.O.)

1. Constituirea N.A.T.O.
2. Principiile directoare ale Tratatului

Cooperarea statelor în vederea menținerii securității în Europa s-a concretizat în constituirea mai multor organizații, a căror concepție cu privire la apărarea continentului european este diferită. Astfel, în funcție de sistemul de securitate propus, regăsim următoarele entități:

- Uniunea Europei Occidentale reprezintă apărarea europeană a Europei, adică apărarea Europei este asigurată numai de către europene din Europa de vest;
- Organizația Tratatului Atlanticului de Nord reprezintă apărarea occidentală a Europei, adică apărarea se bazează pe un acord cu statele Unite, în cadrul zonei euroatlantice;
- Organizația pentru securitate și cooperare în Europa instituie o securitate pan-europeană, prin numărul număr de state pe care-l cuprinde, inclusiv state din America de Nord și din Europa Orientală.

În cadrul acestor diferite sisteme de securitate și organizațiile internaționale, N.A.T.O. ocupă un loc central, prin Tratatul original care stă la baza constituirii sale și, nu în ultimul rând, datorită structurii instituită prin acest tratat.

Constituirea N.A.T.O.

Tratatul de la Washington

Încheierea tratatului care a pus bazele acestei organizații s-a realizat într-un context internațional special, acela al războiului rece. Începând cu anul 1947, Statele Unite decid să ducă o politică mult mai intervenționistă pe continentul european.

Astfel, intervenția Statelor Unite se face simțită atât pe plan economic, Planul Marshall destinat să grupeze statele din Europa Occidentală, cât și pe plan militar. Doctrina Truman are la bază Rezoluția din 11 iunie 1948, adoptată de Senatul american prin care executivul american este autorizat să se angajeze în alianțe, chiar de tip militar, în timp de pace. În domeniul securității, aceasta s-a concretizat în negocieri cu europenii în vederea contractării de obligații reciprocity consemnate în Tratatul Atlanticului de Nord.

În Europa, relațiile dintre cele două blocuri, în care continentul a fost împărțit în perioada imediat următoare celui de al doilea război mondial, deveneau tot mai încordate. În aceste condiții, guvernanții din Europa Occidentală își manifestau temerile față de amenințarea sovietică și de riscurile unui război. Aceștia erau convingeți de faptul că Europa era în pericol, mai ales în perioada anilor 1948 și 1949, ani care au rămas în istorie ca fiind marcați de politica brutală a Uniunii Sovietice în Europa de Est.

Ca reacție la acțiunile U.R.S.S.-ului, statele europene au acționat în sensul instituirii unei apărări europene prin încheierea Pactului de la Bruxelles, din 17 martie 1948; statele semnatare erau:

cele trei state ale Benelux-ului, precum și Franța și Regatul Unit al Marii Britanii. Această alianță europeană s-a dovedit, însă, a nu putea interveni în cazul unei eventuale invazii a armatei Roșii.

Ca urmare a acestei imposibilități de apărare, guvernării europeni și-au orientat politica către Statele Unite. Astfel, în decembrie 1948, la Washington, au fost angajate negocieri între Statele Unite, Canada și state europene - cele trei state din Benelux, Franța și Regatul Unit. Discuțiile purtate s-au încheiat prin adoptarea unui comun, iar negocierile au fost reluate în primăvara anului 1949 cu alți participanți: Italia, Portugalia, Norvegia, Danemarca, în timp ce Islanda, Suedia și Irlanda au refuzat să participe. Semnarea Tratatului a avut loc la 4 aprilie 1949, aproape în același timp cu adoptarea Statutului Consiliului Europei care va avea loc în mai 1949.

Principiile directoare ale Tratatului

Alianța militară instaurată prin Tratatul de la Washington, se bazează, în principal, pe asistența reciprocă în caz de agresiune a unuia din state părți. Articolul 5 din Tratat, unde este prevăzută această clauză lasă, însă, o marjă de manevră și de apreciere statelor în cazul în care unul dintre ele ar fi agresat. Concret, ajutorul nu este oferit în mod automat și nu trebuie să fie neapărat de natură militară. Statul poate să recurgă la măsuri diplomatice sau economice, precum întreruperea relațiilor diplomatice cu statul agresor sau un embargo total sau parțial. Astfel de modalități de ripostă nu sunt predeterminate, ceea ce lasă Statelor Unite posibilitate de a aprecia oportunitatea utilizării armei nucleare.

Acest pact este un instrument de război defensiv care se fundamentează pe postulatul strategic și militar al unui atac ce ar veni din est.

Sistemul de apărare instituit prin Tratat este unul regional, ceea ce înseamnă că el tinde să protejeze o regiune a lumii, și anume zona Atlanticului. Inițial, această zonă era una occidentală, care cuprindea state din America de Nord și un stat fondator, Italia, care nu are ieșire la oceanul Atlantic. Prin aderarea și altor state, pe baza unei proceduri prevăzută la articolul 10 care cere unanimitatea statelor membre pentru ca un nou stat să adere la Tratat, zona N.A.T.O. a fost extinsă.

Structura instituțională a N.A.T.O.

Structura instituțională prevăzută de Tratatul de la Washington era una simplă, ce cuprindea numai două instituții, și anume:

1. **Consiliul** – compus din reprezentanți din toate statele părți la Tratat; acesta se întrunea ori de câte ori era necesară adoptarea unor măsuri de urgență;
2. **Organe subsidiare** create de către Consiliu, printre care un „comitet de apărare”, care recomandă măsuri în caz de declanșare a clauzei de asistență reciprocă.

În scurt timp, aceste structuri au evoluat către un sistem instituțional foarte bine structurat de organe politice și militare care, astăzi, stau la baza funcționării și organizării Organizației Tratatului Atlanticului de Nord.

Astfel, în prezent, structura instituțională a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord este următoarea:

A. Consiliul Atlanticului de Nord Consiliul Atlanticului de Nord este instituția supremă de consultare și de decizie a N.A.T.O.

Consiliul se reunește într-una din următoarele formațiuni:

A. cel mai des, Consiliul se reunește la nivelul reprezentanților permanenți ai statelor, adică la nivel de ambasadori;

B. de cel puțin două ori pe an, Consiliul se reunește la nivel ministerial, fiecare stat fiind reprezentat de către ministrul său de afaceri externe;

C. fără o anumită periodicitate, Consiliul se reunește și la nivelul șefilor de stat și de guvern pentru oferi orientările fundamentale ale Organizației.

Deliberările sunt luate cu unanimitate de voturi.

B. Secretariatul general al N.A.T.O.

Secretariatul general este condus de către un Secretar general, ales de către statele părți, cu unanimitate de voturi. Secretarul are un rol deosebit de important, având în vedere faptul că acesta este cel care prezidează Consiliul Atlanticului de Nord. Dintre atribuțiile Secretarului general rețin atenția următoarele: promovarea consultărilor între state; propunerea unor subiecte de discuții; este putătorul de cuvânt al N.A.T.O. pe plan internațional.

C. Organismele militare ale N.A.T.O.

Aceste organisme sunt numeroase, însă cele mai importante sunt următoarele:

a. **Comitetul militar** este compus din șefii de stat major din fiecare stat membru; Comitetul se reunește de două ori pe an pentru a face recomandări Consiliului Atlanticului de Nord. În timpul dintre sesiuni, „grupurile permanente” asigură continuitatea activității Comitetului;

b. **Comitetul planurilor de apărare** și **grupul de planificare nucleară** sunt două organe a căror atribuție principală este aceea de a concepe planuri de apărare comună; aceste structuri, prin funcționarii și componența lor, constituie un fel de stat major internațional, însărcinat cu executarea directivelor Comitetului militar;

c. **Comandamentele militare** sunt organe care acoperă o zonă geografică determinată. Astfel, regăsim:

-două comandamente strategice, unul pentru Europa, situat în Belgia și unul pentru Atlanticul de Nord, situat în Virginia;

- trei comandamente regionale: pentru nord-vest, pentru centru și pentru sud;

- un comandament unic al Alianței care are funcții diferite în perioada de pace față de perioada de război.

d. **Forțele N.A.T.O.**, nu reprezintă o armată internațională permanentă plasată sub autoritatea unui comandament unic. Ele sunt constituite din contingente naționale afectate Organizației, plasate sub un comandament militar integrat și provenit din forțele navale, terestre sau aeriene.

Autoevaluare:

1. Tratatul de la Washington, și importanța lui în organizarea Organului de securitate European.
2. Sarcinile Doctrinei Truman.
3. Semnarea Tratatului.
4. Principiile directoare ale Tratatului.
5. Structura instituțională a N.A.T.O.
6. Secretariatul general al N.A.T.O.
7. Forțele N.A.T.O

Note

TEMA 7. UNIUNEA EUROPEI OCCIDENTALE

1. **Apariția U.E.O.**
2. **Structura instituțională a U.E.O.**

Originile Uniunii Europei Occidentale

În 1947, cooperarea în vederea redresării europene nu viza numai economia, ci și aportul militar. Astfel, sunt încheiate o serie de alianțe, menite să asigure securitatea colectivă a părților.

Inițial, acestea sunt inspirate din teama unei resurecții a pericolului german (la fel cum o eventuală reapariție a "*pericolului bonapartist*" a stat la originea Tratatului de la Paris, imediat după cele o sută de zile).

În februarie 1948, Franța și Marea Britanie invită cele 3 state ale Benelux să participe la un sistem de garanție mutuală instituit la Dunkerque.

La 17 martie 1948 este semnat Tratatul de la Bruxelles. Acesta prevede un angajament de asistență reciprocă împotriva oricărei agresiuni, chiar dacă Germania este, totodată, expres vizată. Dispozițiile Tratatului prevăd organizarea unei rețele de relații nu numai militare, ci și politice, economice și culturale și, mai ales, instanțele militare sunt organizate, încă din timp de pace, reprezentate de instalarea, la Fontainebleau, a unui stat major.

Organizația ce rezultă din Tratatul de la Bruxelles, Uniunea Occidentală, o evocă pe cea a Tratatului Atlanticului de Nord.

Sistemul instituțional al Uniunii Occidentale era organizat astfel:

A. În plan politic, Uniunea a înființat un Consiliu consultativ format din miniștrii afacerilor externe și o Comisie permanentă, cu sediul la Londra, care reunește, în Marea Britanie, ambasadorii statelor membre și un reprezentant de la Foreign Office.

B. În plan militar, instituția înființată a fost Comitetul miniștrilor apărării. Acesta este asistat de diferite comitete specializate, având rol, în special, în domeniul planificării strategice a armamentului.

Odată cu apariția Organizației Atlanticului de Nord., Uniunea Occidentală devine, practic, lipsită de substanță, organele sale militare fiind absorbite de comitetele atlantice permanente. Ea supraviețuiește, totuși, cu sistemul său de securitate, până la reînnoirea din 1954.

Acordurile de la Paris

În octombrie 1954, au fost semnate, la Paris, Acordurile prin care organizația sa extins prin aderarea Republicii Federale a Germaniei și a Italiei, fiindu-i, în același timp, schimbată denumirea, din Uniunea Occidentală în Uniunea Europei Occidentale (U.E.O.).

Documentele sunt complexe, și comportă o serie de instrumente diplomatice succesive, și anume:

- restabilirea suveranității germane;
- extinderea Tratatului de la Bruxelles;

- crearea unei Agenții de control a armamentului în Europa;
- atribuirea de noi atribuții organizației înființate prin Tratatul de la Bruxelles;
- angajamentul Germaniei federale de a nu fabrica anumite arme;
- angajamentul luat de Marea Britanie de a menține pe continentul european 4 divizii și 2 forțe aeriene tactice;
- recomandarea admiterii Germaniei în N.A.T.O.;
- dispoziții necesare implementării de trupe germane în apărarea europeană;
- o declarație prin care Germania se angajează să nu recurgă la forță pentru ași asigura reunificarea sau pentru modificarea frontierelor;
- o declarație conformă cu Carta Națiunilor Unite.

Participarea la U.E.O.

În prezent, U.E.O. este o organizație de apărare europeană care reunește 4 tipuri de participare, conform unui sistem cu geometrie variabilă, decis la reuniunea ministerială de la Luxemburg, din mai 1994:

- A. 10 state sunt membri activi (membrii U.E.O. care sunt, în același timp, și membri ai N.A.T.O. și ai U.E.): Germania, Italia, Franța, Marea Britanie, Belgia, Luxemburg, Grecia, Spania, Portugalia și Olanda;
- B. 5 state cu statut de observator (membri ai N.A.T.O. și/sau ai U.E.): Irlanda, Austria, Suedia, Finlanda și Danemarca;
- C. 6 state care au statut de membri asociați (țări membre N.A.T.O., dar și ale U.E.): Turcia, Islanda, Norvegia, Polonia, Ungaria și Republica Cehă;
- D. 7 state care au statut de parteneri asociați (nu sunt membre nici N.A.T.O., nici în U.E.): România, Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Slovacia și Slovenia.

Rolul U.E.O.

Temeiul activității actuale a U.E.O. îl constituie cele două declarații făcute la Maastricht, la 10 decembrie 1991, de către miniștrii de externe ai țărilor U.E.O., care stabilesc rolul acestei organizații și condițiile în care pot fi admiși noi membri și Declarația de la Petersberg, din 19 iunie 1992, prin care miniștrii de externe și cei ai apărării au definit competențele militare ale U.E.O. și situațiile în care aceasta poate utiliza forțele armate convenționale ale statelor membre: “Pe lângă contribuția la apărarea comună, în conformitate cu art. 5 al Tratatului de la Washington și art. 5 al Tratatului de la Bruxelles modificat, unitățile militare ale statelor membre ale U.E.O., acționând sub autoritatea U.E.O., pot fi folosite pentru misiuni umanitare și de salvare, operațiuni de menținere a păcii și misiuni cu forțe de luptă pentru gestiunea crizelor, inclusiv pentru impunerea păcii”. Acest gen de misiuni au primit denumirea de “Misiuni de tip Petersberg”.

U.E.O. nu dispune de forțe militare proprii, misiunile sale se desfășoară la cererea Uniunii Europene, iar în cazul în care operațiunile respective presupun utilizarea infrastructurii N.A.T.O. este nevoie de acordul Consiliului Atlanticului de Nord.

Tratatul de la Amsterdam, intrat în vigoare la 1 mai 1999, prevede, în art. J.7 că:

- “U.E.O. face parte integrantă din dezvoltarea U.E., dându-i acesteia acces la capacitatea sa operațională...
- U.E.O. asistă U.E. în definirea aspectelor de politică externă și de securitate comună ce au legătură cu domeniul apărării...

- Uniunea Europeană incurajează stabilirea de relații instituționale tot mai stranse cu U.E.O. în vederea integrării eventuale a acesteia în U.E., dacă, Consiliul european va decide în acest sens...

- U.E. va apela la U.E.O. pentru elaborarea și aplicarea deciziilor și pentru acțiunile U.E. care au implicații în domeniul apărării”.

În perspectiva unei Uniuni largite, recurgerea la o cooperare consolidată se dovedește a fi deosebită de necesară, lucru pe care redactorii Tratatului de la Nisa¹¹¹ l-au avut în vedere. Necesitatea abordării acestui aspect decurge, în primul rând, din diferențele economice și geopolitice care se vor accentua după extinderea Uniunii la cel puțin 27 de state membre și, în ultimul rând, din necesitatea garantării acquisului comunitar.

Astfel, cooperarea trebuie:

- să faciliteze realizarea obiectivelor Uniunii și ale Comunității, să prezerve și să servească interesele sale și să consolideze procesul de integrare;
- să respecte tratatele, ca și cadrul instituțional unic al Uniunii;
- să respecte acquis-ul comunitar;
- se situeze în limitele competențelor Uniunii sau Comunității europene și să nu intervină în domeniile care intră în competența exclusivă a Comunității;

¹¹¹ Semnat în februarie 2001.

- să nu aducă atingere Pieței interne, așa cum este ea definită la art. 14, paragraful 2, din tratatul instituind Comunitatea europeană, nici coeziunii economice și sociale stabilite conform titlului XVII din același tratat;

- să nu facă discriminări între schimburile dintre statele membre și să nu provoace distorsiuni de concurență între acestea;

- să reunească minim 8 state membre (și nu majoritatea);

- să respecte competențele, drepturile și obligațiile statelor membre participante;

- să nu afecteze dispozițiile Protocolului care integrează acquis-ul Schengen în cadrul Uniunii Europene;

- să fie deschise tuturor statelor membre.

În concluzie, pentru a face ca mecanismul să fie operațional, Tratatul de la Nisa înlătură posibilitatea prevăzută în prezent de tratate pentru fiecare stat membru de a opune un veto declanșării unei cooperări consolidate. Noul tratat stabilește la 8 numărul maxim de state membre necesar pentru a face posibilă o cooperare consolidată și prevede posibilitatea realizării acestei cooperări în domeniul politicii externe și de securitate comună (P.E.S.C.), dar mai puțin în domeniul apărării. Aceste cooperări consolidate trebuie să se situeze în cadrul Uniunii, să respecte rolul instituțiilor și să permită statelor care nu participă inițial să se alăture ulterior.

Totodată, Tratatul de la Nisa consacră militarizarea Uniunii europene. Se prevede necesitatea punerii la punct a unei forțe de management al situațiilor de criză care să intervină cât mai repede posibil. Scopul declarat este acela de a evita ca un conflict să se declanșeze și să se transforme în războaie de proporții, având consecințe dezastruoase, urmate și de creșterea numărului refugiaților în Europa.

Considerându-se că Uniunea este capabilă în prezent să conducă operațiunile de gestionare a crizelor, cei 15 au căzut de acord să echipeze și să antreneze o forță de reacție rapidă de 60.000 de persoane, apropiată numeric de “averea” NATO.

5. Sarcinile U.E.O.

Sarcinile Uniunii Europei Occidentale constau în:

- obligația generală de asistență în caz de agresiune contra unui stat membru;
- prezervarea păcii și securității în Europa;
- oferă statelor membre o platformă de cooperare în materie de politică de apărare și securitate, în scopul consolidării influenței politice în cadrul N.A.T.O. și de a crea o identitate europeană de securitate.

2. Structura instituțională a U.E.O.

U.E.O. s-a transformat, evoluând de la o simplă alianță la o organizație cu instituții proprii. Ea presupune existența a 3 organe principale, cărora li se adaugă o Agenție pentru controlul armamentelor.

1. Consiliul U.E.O.

Consiliul U.E.O. succede Consiliului consultativ și este organizat astfel încât să-și poată exercita atribuțiile având caracter de continuitate. El poate fi convocat de urgență pentru a permite Înaltelor Părți contractante să se întâlnească în orice situație care s-ar constitui într-o amenințare la adresa păcii.

Consiliul este o adunare la nivel diplomatic, formată din miniștrii sau alți reprezentanți ai statelor membre. În cadrul Consiliului, deciziile sunt luate, în principiu, cu unanimitate, dar, în anumite cazuri, special prevăzute în protocoalele cu privire la forțele Uniunii, statuează cu majoritatea de 2/3 sau chiar cu majoritate simplă.

Adunarea consultativă

Adunarea consultativă nu reprezintă direct popoarele, ea fiind alcătuită din reprezentanții statelor membre care ocupă un loc în Adunarea consultativă a Consiliului European. Astfel, aceștia participă la 2 forumuri parlamentare. Aceasta permite să se cunoască opinia parlamentarilor statelor membre;

Adunarea nu are putere legislativă și nici atribuții bugetare. Pe baza raportului activității Consiliului, Adunarea poate adopta o moțiune de dezaprobare; de asemenea, poate adresa recomandări guvernelor statelor membre ale U.E.O.

Secretariatul general

Secretariatul, ales de către Consiliu, este condus de un secretar general.

Agencia pentru controlul armamentelor

Agencia este formată dintr-un director asistat de un director adjunct și de către mai mulți funcționari; directorul este numit pentru o perioadă de 5 ani prin decizia unanimă a Consiliului, iar mandatul său nu poate fi reînnoit.

Atât directorul, cât și întregul personal sunt supuși controlului administrativ al Secretariatului general al Uniunii Occidentale.

Printre atribuțiile Agenției se numără următoarele:

- veghează la respectarea regulilor de control al armamentelor;
- elaborează rapoarte pe care le prezintă Consiliului;
- organizează și desfășoară anchete, atunci când este cazul.

Autoevaluare:

1. Apariția U.E.O., scopul și sarcinile .
2. Explicați Sistemul instituțional al Uniunii Occidentale
3. Explicați importanța Acordurile de la Paris (octombrie 1954,)
4. Sarcinile Uniunii Europei Occidentale
5. Explicați Structura instituțională a U.E.O.

Note

TEMA 8. ORGANIZAȚIA PENTRU SECURITATE ȘI COOPERARE IN EUROPA (O.S.C.E.)

- 1. Apariția organizației**
- 2. Carta de la Paris și sistemul instituțional al C.S.C.E.**
- 3. Declarația de la Budapesta și înființarea O.S.C.E.**

O.S.C.E. este cea mai mare organizație europeană, ce cuprinde 54 de state, printre care și statele rezultate în urma destrămării U.R.S.S.

Inițial, Organizația pentru securitate și cooperare în Europa a fost o Conferință ce purta același nume (C.S.C.E.), creată în anul 1975. Cu timpul, în anii '90, odată cu adoptarea Cartei de la Paris, această Conferință s-a instituționalizat, prin apariția a noi structuri și organe permanente. În prezent, O.S.C.E. tinde să devină o zonă de securitate comună pentru Europa.

Apariția C.S.C.E.

Contextul internațional

Apariția C.S.C.E., la mijlocul anilor '70, este legată de evoluția relațiilor est-vest ale momentului.

Propunerea înființării unei conferințe care să grupeze toate statele din Europa și Statele Unite vine din partea Uniunii Sovietice: ea dorea să-și vadă recunoscută intangibilitatea frontierelor. Pe de altă parte, era vorba despre instituționalizarea separării Europei într-un mod care să stabilească imuabilitatea blocului comunist.

Statele occidentale se declară favorabile acestei propuneri, însă Statele Unite sunt mai reticente. Alegerea în calitate de Președinte al Statelor Unite a lui Richard Nixon favorizează proiectul.

În anul 1972 au fost demarate pregătirile la Helsinki, în Finlanda, cu privire la patru mari teme: securitatea europeană, cooperarea economică și tehnică între europenii celor două blocuri, cooperarea umanitară și urmările conferinței, adică modalitățile în care progresele realizate în domeniile respective vor putea fi verificate.

Conferința s-a reunit la nivel ministerial, la începutul lunii iulie 1973, ca urmare a lucrărilor experților desfășurate între anii 1973 și 1975 la Geneva. Astfel, după doi ani de negocieri, întâlnirea la varf a șefilor de stat și de guvern din 35 de state, printre care și Uniunea Sovietică și Statele Unite, a adoptat „Actul final de la Helsinki”, la 1 august 1975.

Astfel, C.S.C.E. a luat ființă ca urmare a bipolarității existente, în scopul de a funcționa în vederea stabilizării relațiilor dintre est și vest și pentru recunoașterea statutului teritorial al frontierelor.

Actul final de la Helsinki

Conținutul Actului adoptat la 1 august 1975 este mai mult un program destinat să reglementeze relațiile dintre state. El cuprinde 4 mari puncte:

- A. securitatea;
- B. cooperarea economică și socială;
- C. drepturile omului;
- D. urmările Conferinței.

A. Secțiunea consacrată Securității cuprinde un decalog de principia fundamentale pe care ar trebui să se întemeieze relațiile interstatale de pe continental european, precum și o serie de măsuri de încredere:

- a) egalitate suverană, respectarea drepturilor inerente suveranității;
- b) nerecurgerea la amenințarea sau la folosirea forței;
- c) inviolabilitatea frontierelor;
- d) integritatea teritorială a statelor;
- e) reglementarea pașnică a diferendelor;
- f) neintervenția în afacerile interne;
- g) respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cuprinzând aici și libertatea de gândire, libertatea conștiinței, a religiei sau a convingerilor;
- h) egalitatea drepturilor popoarelor și dreptul popoarelor de a dispune de ele însele;
- i) cooperarea între state;
- j) executarea cu bună credință a obligațiilor asumate conform dreptului internațional.

Acest ansamblu reunește principii, deja, existente în Carta Națiunilor Unite, precum nerecurgerea la forța armată sau reglementarea pașnică a diferendelor.

Măsurile de încredere vizează securitatea și sunt mecanisme care tind să asigure transparența militară pentru a reduce riscul unui conflict armat; datorită unui sistem de notificare reciprocă a anumitor informații, se dorește să se poată ajunge la o minimalizare a factorilor de război.

B. Cooperarea economică și socială interesează cooperarea între statele comuniste și sistemele liberale.

C. Cea de a treia secțiune (drepturile omului), denumită, în prezent, „Dimensiunea umană”, vizează drepturile omului.

D. A patra secțiune prevede reuniunile următoare, adică toate conferințele care să cuprindă reprezentanți ai statelor denumite „procesul C.S.C.E.”.

În plan juridic, Actul final de la Helsinki nu este un tratat internațional al cărui conținut să fie obligatoriu pentru statele care îl acceptă. Actul este un acord politic, destinat să guverneze relațiile și să orienteze conduita statelor.

Carta de la Paris și sistemul instituțional al C.S.C.E.

„Carta de la Paris pentru o nouă Europă”, adoptată la 21 noiembrie 1990 în urma întâlnirii la varf a șefilor de stat și de guvern, ia act de transformarea peisajului politic european, în special după unificarea Germaniei. Ea se interesează de aspectele instituționale.

Carta instituționalizează cooperarea politică în cadrul Conferinței, astfel că, până în prezent, mecanismul este caracterizat printr-o reală mobilitate. Această nouă logică instituțională s-a dovedit a fi necesară având în vedere descompunerea blocului comunist și atomizarea Europei de Est în interiorul Conferinței.

Instituțiile înființate în anul 1990 și pe care se structurează actuala organizație sunt următoarele:

A. **Conferința șefilor de stat sau de guvern ai statelor membre** – organul suprem, este organizată o dată la doi ani;

B. **Consiliul miniștrilor afacerilor externe** se reunește cel puțin o dată pe an, prima reuniune având loc, în mod simbolic, la Reichstag din Berlin. El asigură urmărirea politicii de orientare decisă de întâlnirile la varf;

C. **Comitetul înalților reprezentanți** pregătește întâlnirile la varf și pe cele ale Consiliului de miniștri.

D. **Adunarea parlamentară** a ținut sesiunea inaugurală la Budapesta, în anul 1992. Este formată din membrii parlamentelor naționale din fiecare stat și dispune numai de competențe consultative;

E. **Organe tehnice** având competențe specializate: Centrul de prevenire a conflictelor ale cărui atribuții sunt cele privind reglementarea în mod pașnic a diferendelor; Biroul pentru alegeri libere sprijinind organizarea de alegeri libere;

Secretariatul.

Organizarea instituțională construită la Paris a cunoscut, în timp, unele ameliorări. Înaltul Comisariat pentru minoritățile naționale a fost instituit pentru a rezolva conflictele apărute în stadiul incipient, chiar dacă autoritatea sa rămâne, încă, destul de restrânsă.

Declarația de la Budapesta și înființarea O.S.C.E.

Întâlnirea la varf a șefilor de stat și de guvern desfășurată la Budapesta, în decembrie 1994, s-a încheiat prin adoptarea unui document intitulat „Către un parteneriat veritabil într-o eră nouă” și care se situează în prelungirea Cartei de la Paris. Paragraful 3 prevede noua denumire al cărui obiectiv este acela de a arăta „(...) determinarea de fapt a O.S.C.E. ca structură de securitate care cuprinde statele de la Vancouver la Vladivostok (...)”. Astfel apare o nouă idee pentru această structură, care face deosebirea dintre C.S.C.E. – ca forum interstatat legat de bipolaritate și O.S.C.E – fiind mai constrângătoare decurgând din noua ordine europeană.

De asemenea, au fost încredințate noi misiuni și atribuții pentru O.S.C.E., cum ar fi:

- securitatea Europei – noutatea principală rezidă în adoptarea conceptului de securitate globală, termen prin care este stabilită și recunoscută interdependența aspectelor politice, economice, sociale, culturale pentru a favoriza pacea;

- controlul armamentelor – Documentul de la Viena cuprinde o serie de măsuri de încredere și de securitate negociate sub egida O.S.C.E. El prevede schimbul de informații cu privire la forțele militare, informații prealabile cu privire la orice mișcare a trupelor și un control al transferului de armament;

- consolidarea democrației, la care O.S.C.E. își aduce contribuția sub forma asistenței tehnice;

- diplomația preventivă și gestionarea crizelor – aceasta se concretizează prin punerea în aplicare a Pactului de stabilitate în Europa, adoptat la 21 martie 1995 de către statele O.S.C.E.

Autoevaluare:

1. Explicați necesitatea formării C.S.C.E.
2. „Actul final de la Helsinki”, 1 august 1975 și importanța lui pentru securitatea globală.
3. Carta de la Paris și sistemul instituțional al C.S.C.E.

4. Declarația de la Budapesta și înființarea O.S.C.E

Note

TEMA 9. ASOCIAȚIA EUROPEANĂ A LIBERULUI SCHIMB ȘI SPAȚIUL ECONOMIC EUROPEAN

- 1. Asociația europeană a liberului schimb (A.E.L.S.)**
- 2. Structura instituțională a A.E.L.S.**
- 3. Spațiul economic european (S.E.E.)**

Asociația europeană a liberului schimb (A.E.L.S.)

Asociația europeană a liberului schimb este cea mai mică dintre organizațiile europene de cooperare, ea nereunind, în prezent, decât patru state. Înființată pentru a elimina barierele vamale dintre statele sale membre, ea se prezintă mai mult ca o zonă supusă unor reguli speciale decât ca o organizație structurată.

Apariția A.E.L.S.

Înființarea A.E.L.S. a avut loc în anul 1960, chiar în momentul în care construcția comunitară europeană institua Piața comună. În iunie 1955, Conferința de la Messina, în Sicilia, a relansat dinamica Europei celor șase, conferință care a stat la baza adoptării Tratatelor de la Roma, din 25 martie 1957, prin care s-au înființat cele două Comunități: Comunitatea economică europeană (C.E.E.) și Comunitatea europeană a energiei atomice (C.E.E.A./Euratom). Marea Britanie, reticentă la înființarea Comunităților europene a lansat ideea instituirii unei mari zone de liber schimb, în interiorul căreia barierele vamale să fie eliminate între cele șase state fondatoare ale Comunităților (Germania, Franța, Italia, Belgia, Olanda, Luxemburg) și celelalte state membre ale Organizației europene de cooperare economic (O.E.C.E.). Aceasta din urmă a luat ființă la 16 aprilie 1948, având drept obiectiv principal pe acela de a repartiza ajutorul american pentru Europa în cadrul Planului Marshall. Ea cuprindea 18 state, state care au acceptat ajutorul american. În cadrul acestei organizații a fost lansat planul cu privire la crearea unei zone de liber schimb, în scopul de a diminua efectele Pieței comune a Comunităților europene. În urma unui acord încheiat între statele membre ale O.E.C.E., propunerea a rămas în stadiu de proiect.

În timpul negocierilor care au avut loc, șapte state au arătat o mare coeziune și au decis să creeze între ele o mică zonă a liberului schimb. Austria, Danemarca, Norvegia, Portugalia, Regatul Unit, Suedia și Elveția au încheiat, la 4 ianuarie 1960, Convenția care a pus bazele Asociației europene a liberului schimb și care a intrat în vigoare la 3 mai, după negocierile care s-au derulat la Stockholm, la inițiativa Suediei.

Structura instituțională a A.E.L.S.

Organizarea instituțională a A.E.L.S. este foarte simplă, potrivit caracterului său de instituție de cooperare interguvernamentală.

Consiliul, care își are sediul la Geneva, are în componența sa miniștrii din statele membre și se reunește la acest nivel cel puțin de două ori pe an. Fiecare reprezentant dispune de câte un vot, iar adoptarea deciziilor este posibilă cu unanimitate. Rolul său este de realiza obiectivele Tratatului de la Stockholm, adică eliminarea barierelor vamale. El acționează, în principal, prin intermediul recomandărilor adresate statelor membre, dar, de asemenea, poate să adopte și decizii cu privire la dezarmarea vamală. Are posibilitatea de a propune acorduri internaționale statelor.

Celelalte structuri au fost create, toate, de către Consiliu, deoarece tratatul nu-l prevedea decât pe acesta. Astfel, au apărut Secretariatul, comitetele permanente, formate din experți și comitetele consultative. Tratatul instituind Spațiul economic european a adăugat o Curte și o Autoritate de supraveghere pentru a asigura respectarea sa. Organizație ca a dispărut odată cu crearea O.C.D.E.

Spațiul economic european (S.E.E.)

1. Contextul apariției S.E.E.

Relațiile dintre Comunitățile europene și A.E.L.S. sunt caracterizate, în primul rând, prin originalitatea acestora din urmă. Odată apărută concurența, statele membre ale A.E.L.S. au devenit primele parteneri comerciale ale Comunităților. Cu timpul, organizația liberului schimb va pierde din membrii săi care, rând pe rând, devin state membre ale Comunităților europene, astfel încât, în prezent, membrii A.E.L.S. sunt numai Norvegia, Elveția, Liechtenstein și Islanda.

Ca urmare a intensificării schimburilor economice între resortisanții diferitelor state, au fost încheiate o serie de acorduri bilaterale între statele membre ale celor două organizații. Pentru a realiza o legătură cât mai strânsă între cele două organizații au fost încheiate o serie de acorduri, la 22 iulie 1972. Acestea stabileau regimuri ale liberului schimb pentru produsele industriale cu reducerea progresivă a drepturilor de vamă.

La mijlocul anilor '80 a fost decisă o asociere de o manieră mai structurată, lucru ce a fost realizat la Luxemburg, la 9 aprilie 1984. această asociere aduce două elemente de noutate în relațiile organizațiilor, și anume:

- acordul va fi încheiat între organizații și nu sub formă bilaterală între state;
- ambiția integrării economice depășește liberul schimb, astfel încât să se creeze o piață pentru cei 380 milioane de consumatori. Pe această bază, au avut loc negocierile, la finalul cărora a fost încheiat Tratatul Spațiului economic european la Porto, în Portugalia, la 2 mai 1992. Tratatul a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1994.

2. Structura instituțională a S.E.E.

Tratatul instituind Spațiul economic european nu înființează o nouă organizație între cele 19 state, ci numai stabilește noi relații pe plan economic, bazându-se, în principal, pe textele dreptului comunitar, deja, în vigoare între cele 15 state membre ale Comunităților europene, care devin aplicabile și statelor A.E.L.S. Tratatul prevede trei elemente principale, și anume:

A. cele patru libertăți de circulație a mărfurilor, a serviciilor, a persoanelor și a capitalurilor (plăților), înscrise în tratatele comunitare originare sunt extinse și la Spațiul economic european și care se bazează pe *acquis-ul comunitar* (în practică, în jur de 12000 de pagini);

B. politicile orizontale care permit consolidarea cooperării între Comunitățile europene și A.E.L.S. Astfel, în diferite domenii sau acțiuni comunitare este angajată:

protecția consumatorilor, mediul înconjurător, cercetarea și dezvoltarea tehnologiei, educația, formarea și tineretul (participarea la programele Erasmus și Comett, de exemplu), politica socială etc.;

C. o structură instituțională a fost creată pentru aplicarea tratatului, organizată în jurul a doi poli: punerea în aplicare a tratatului și supravegherea respectării acestuia:

- a. **Consiliul S.E.E.** este format din miniștrii reprezentând toate statele membre și un reprezentant al Comisiei. Consiliul se reunește de două ori pe an și adoptă direcțiile principale de acțiune;
- b. **Comitetul mixt S.E.E.** care reunește reprezentanții permanenți ai statelor membre; pune în aplicare orientările propuse de către Consiliul S.E.E.;
- c. **Comitetul parlamentar mixt** este alcătuit din 24 de membri ai Parlamentului european sau din delegați ale statelor A.E.L.S.; acesta are rolul de a formula avize;
- d. **Comitetul consultativ** reunește 18 membri și are un rol consultativ. Structura instituțională a S.E.E. nu o elimină pe cea instituită de A.E.L.S., ci i se adaugă acesteia. Supravegherea aplicării Tratatului S.E.E. se realizează prin instituții specifice numai A.E.L.S., nu și Uniunii Europene, deoarece acesta din urmă are, deja, instituții care să asigure controlul statelor membre (Comisia și Curtea de Justiție a Comunităților europene). Aceste instituții sunt:
  - a) **Autoritatea de supraveghere:** reunește 5 persoane alese de către state și care au două atribuții esențiale constând în supravegherea statelor, pe de o parte, și a întreprinderilor, pe de altă parte. Pentru a verifica conduita statelor, Autoritatea poate să decidă desfășurarea unor anchete din oficiu sau pe baza unei plângeri din partea altui stat sau a unui particular și să dea un aviz public care autorizează sesizarea Curții atunci când nu este respectat; persoanele private operatori economici pot face obiectul unei decizii în temeiul căreia să ceară încetarea oricărei conduite, atitudini, acțiuni însoțită de o eventuală amendă;
  - b) **Curtea**, cu sediul la Geneva, reunește 5 judecători desemnați de către guvernele statelor membre pentru o perioadă de 6 ani. Competențele sale sunt asemănătoare celor ale Curții de Justiție a Comunităților europene.

Autoevaluare:

1. Asociația europeană a liberului schimb (A.E.L.S.), scopul și sarcinile.
2. Mică zonă a liberului schimb, lămurii necesitatea apariției .
3. Structura instituțională a A.E.L.S. , explicați necesitatea comisiei date.
4. Spațiul economic european (S.E.E.), necesitatea existenței.
5. Care este structura instituțională a S.E.E.?

Note

BIBLIOGRAFIE

Literatură de specialitate străină

1. Adam H. T., „Les organismes internationaux specialises – contribution a la theorie generale des etablissements publics internationaux”, Tome V (dirige par Charles Rousseau), Ed. LGDJ, 1992.
2. Belanger M. – „Institutions economiques internationales”, ed.5, Paris, 1992.
3. Bertrand Maurice, „L’ONU”, Ed. La decouverte, 1994.
4. Charpentier Jean, „Institutions internationales”, ed.13, Ed. Dalloz, 1997.
5. Colliard Claude Albert; Dubouis, Louis, „Institutions internationales”, ed.10, Ed. Dalloz, 1995.
6. Constantinos Lycourgos: „L’association avec union douaniere: un mode des relations entre CEE et des Etats tiers”, Ed. Pedone, 1994.
7. Dormoy Daniel, „Droit des organisations internationales”, Ed. Dalloz, 1995.
8. Dupuy Jean, „Manuel sur les organisations internationales – a handbook on international organisation”, Ed. Martinus Nijhoff Publishers, 1988.
9. Jacque Jean-Paul, „Droit institutionnel de l’UE”, Ed. Dalloz, 2001.
10. Reseau Vitoria, (sous la direction de Daniel Dormoy), „L’UE et les organizations internationales”, Ed. Bruylant, 1997.
11. Roche Jean-Jacques, „Le system international contemporain”, ed.2, Ed. Montchrestien, Paris, 1994.
12. Sauron Jean-Luc, „Cours d’institutions europeenne”, Gualino Editeur, 2000.
13. Schraepfer Hans Albrecht, „Organisations internationales et europeennes”, Ed. Economica, Paris, 1995.
14. Usher J. A., „EC institutions and legislation”, 1998 (European Law), Ed. Addison Wesley Longroun Ltd.
15. Vigne Natacha, „Les institutions europeennes”, Ellipses, Ed. Marketing S.A.Paris, 1997.
16. Zarka Jean-Claude, „Les institutions internationales”, Ellipses, Ed. Marketing S.A., Paris, 1995.

Literatură de specialitate in limba romană

1. Cairns Watter, „Politicile și instituțiile UE”, Editura Corint, 2001.
2. Darie Nicolae, „Uniunea Europeană. Construcție. Instituții. Legislație. Politici comune. Dezvoltare”, Editura Matrix Rom, București, 2001.
3. Filipescu Ion P., Fuerea Augustin, „Drept instituțional comunitar european”, ediția I (1994), a II-a (1996), a III-a (1997), a IV-a (1999), Editura ACTAMI, București.
4. Fuerea Augustin, „Instituțiile Uniunii Europene”, Editura Universul Juridic, București, 2002.

5. Jinga Ion, Popescu Andrei, „Integrarea Europeană - Dicționar de termeni comunitari”, Ed. Lumina Lex, București, 2000.
6. Popescu Andrei, Jinga Ion, „Organizații europene și euroatlantice”, Editura Lumina Lex, București, 2001.
7. Lefter Cornelia, „Drept comunitar instituțional”, Ed. Economica, București, 2001.
8. Moca Gheorghe, „Dreptul organizațiilor internaționale”, București, 1997, editat de Fundația Universitară Romană de Științe și Arte “Gh. Cristea”; „Drept internațional public”, vol. I, Ed. Universității Romane de Științe și Arte UNEX AZ, București, 1992.
9. Miga – Beșteliu Raluca, „Drept internațional. Introducere in dreptul internațional public”, Editura All, București, 1998.
10. Miga – Beșteliu Raluca, “Organizații internaționale interguvernamentale”, Ed. All Beck, 2000.
11. Năstase Adrian, “Organizarea internațională”, Universitatea “Valahia”, Targoviște, 2001.
12. Popescu Andrei, Jinga Ion, „Organizații europene și euroatlantice”, Ed. Lumina Lex, București, 2001.
13. Popescu Dumitra, Năstase Adrian, Coman Florian, „Drept internațional public”, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București, 1994.

Legislație

1. Statutul Consiliului Europei, 1949;
2. Tratatul de la Washington institund N.A.T.O. – 1949;
3. Tratatul de la Paris, institund C.E.C.A. - 1951 (intrat in vigoare in 1952);
4. Acordurile de la Paris cu privire la Uniunea Europei Occidentale – 1954;
5. Tratatul de la Roma, institund C.E.E. și EURATOM 1957 (intrate in vigoare in 1958);
6. Convenția cu privire la Asociația europeană a liberului schimb – 1960;
7. Tratatul de la Bruxelles, institund un Consiliu unic și o Comisie unică - 1965 (intrat in vigoare in 1967);
8. Actul final de la Helsinki – 1975;
9. Actul unic european - 1986 (intrat in vigoare in 1987);
10. Carta de la Paris pentru o nouă Europă – 1990;
11. Tratatul de la Maastricht, privind Uniunea Europeană - 1992 (intrat in vigoare in 1993);
12. Tratatul Spațiului economic european, - 1992 (intrat in vigoare in 1994);
13. Tratatul de la Amsterdam, privind Uniunea Europeană - 1997 (intrat in vigoare in 1999);
14. Tratatul de la Nisa, semnat in februarie 2001.

Abrevieri

- A.E.L.S./A.E.L.E. – Asociația europeană a liberului schimb
- Alin. – alineatul
- Art. – articol
- A.U.E. – Actul unic european
- B.C.E. – Banca centrală europeană
- B.E.I. – Banca europeană de investiții
- C.E. – Comunitatea europeană
- C.E.C.A./C.E.C.O. – Comunitatea europeană a cărbunelui și oțelului
- C.E.E. – Comunitatea economică europeană

C.E.E.A./EURATOM – Comunitatea europeană a energiei atomice
C.E.S. – Comitetul economice și social
C.I.G. – Conferință interguvernamentală
C.J. – Curtea de justiție
C.J.C.E. – Curtea de justiție a Comunităților europene
COREPER – Comitetul reprezentanților permanenți
C.S.C.E./O.S.C.E. – Conferința/Organizația pentru securitatea și
cooperare in Europa
C.R. – Comitetul regiunilor
F.E.D. – Fondul european de dezvoltare
F.M.I. – Fondul monetar internațional
G.A.T.T. – Acordul general pentru tarife și comerț
I.M.E. – Institutul monetar european
J.A.I. – Justiție și afaceri interne
J.O.C.E. – Jurnalul Oficial al Comunităților europene
N.A.T.O. – Organizația Atlanticului de Nord
O.C.E.D. – Organizația pentru cooperare economică și
dezvoltare
O.N.U. – Organizația Națiunilor Unite
op. cit. – opera citată
p. – pagina
Par. – paragraful
P.E.S.C. – Politica externă și de securitate comună
PHARE – Polonia și Ungaria – Ajutor pentru reconstrucția economiilor lor
S.B.C.E. – Sistemul băncilor centrale europene
S.M.E. – Sistemul monetar european
T.C.E. – Tratatul instituind Comunitatea europeană
T.P.I. – Tribunalul de primă instanță
T.U.E. – Tratatul asupra Uniunii Europene
U.E. – Uniunea Europeană
U.E.O. – Uniunea Europei Occidentale
U.O. – Uniunea Occidentală